

A SZÉPSÉG ÁPOLÁSÁHOZ.

Eddig el nem ért
HATÁS.

KIELHAUSER H.
folyékony
Glycerin-Crème

ártalmatlan anyagokból készült sikerült vegyület, mely nemcsak a bőrt finomítja, hanem tényleg az ifjú füdeséget eleveníti és azt állandóan fenntartja. Legjobb övszer levegő, szél és nap-égetés ellen eltávolított napfoltot, szeplőt, májfoltot és minden más bőrtisztatlanságot.

Glycerin-Crème-Szappan
kiváló enyhe, bárszonszerű bőrt idéző elő. A Glycerin-Crème használatánál ajánlható a

Párisi Hőlgypuder
a legártalmatlanabb puder, a bőrt szép fehér színre változtatja és azt simán és szárazon tartja.

Hamisított párisi hőlgypudertől és Glycerin-Crémektől óvakodjanak; csak az igazi, melyben a csínkben, valamint a csínkben a mellékelt védjegy van.

Raktár minden gyógyszerárban és illatszer-üzletben.

Magyarországi főraktár: **TÖRÖK JÓZSEF**
gyógyszertára Budapest, Király-utca 12.

A legszebb

elő virágokat, esküvői és egyéb csokrokat, alkalmi koszorúkat, disznóvénnyeket és virágokat legutányosabban szállít

REINISCH TESTVÉREK
kereskedelmi kertészete, VII. kerület, Gizella-ut 33. szám.

VIRÁGCSARNOKA
Deák-ter, a földalatti villamos vasút kioszkjában.

Vidéki megrendelések postafordultával a leggyorsabban eszközölködnek. 7252

LIPIK

JODFÜRDŐ (SZLAVONIÁBAN).

Első díjakkal kitüntetve: Budapest 1895. London 1892. Bécs 1894. Róma 1894.

Vasúti állomások: Pakratz-Lipik (déli vasút) menettérre jegyek 33% árlengedéssel és Okucsan (m. á. v.) zónatarifa.

Egyetlen jódsó alkalmas hőforrás a kontinensen. Állandó hőfoka 64 C. Hegyek által védett égjel. A lipiki hévíz nagymennyiségű natronartalmú (magyar Éma, valamint magas hőfoka és jódsó összetételével fogva ivó és fürdőkúráknak a legjobb eredménnyel a test nyak-hátságát mindenféle hurutos bántalmaitól (gyomor-, bél-, gégehurut stb.), csúszos és kövesvényes bajoktól a forrás első helyen áll az európai források között, valamint mirigy- és vérbajoktól, görvességétől, szénmennyiségétől stb. Mint hivatalos fürdőorvos Dr. Marschalko Tamás működik.

A legnagyobb fürdőhely és pompás berendezett és csupával ellátott gyógyterem, valamint hasonló nagy fürdővel ellátott új étterem és kávéházi helyiségek, nagy új gyógyszállók. Villamos világítás. Igen kiterjedt árnyékos park, mely lawn-tennis pályát, lövöldöt, tekepályát, tornatermet stb. tartalmaz. Pompás és nagy fedett sétány, banríhelyiségek, a legnagyobb luxussal és kényelemmel berendezett porcellán-, márvány és szászott fürdő, terjedelmes fürdőmedencék (Pepidiesium). 7073

Jódviz - szétkülöndés
mindig friss töltésben az igazgatóság által. Főraktár Magyarországon: Eösküty L., Mátyosi és Vile Budapest. - Bármely felvilágosítással készséggel szolgál a lipiki fürdőigazgatóság.

4 arany,
18 ezüst
érem.

30 tízelelti
és elsőmő
okmány.

Kwizda-féle Fluid

A kigyó
védjeggyel.

Bágt óhírt dírtá-
tikus-cosmetikai
szer (dörzsölőre) az
emberi test ideg-
nek és izmának
erőssé és rugóny-
nyá tételére.

Ará:
1/2 palack 1 frt.
Válódó csupán a fenti védjeggyel ellátott palackban és kapható
minden gyógyszerárban. - Főraktár:
Kerületi gyógyszerár, Kornenburg, Bécs mellett.
Szófog, csimlap és csomagolás törvényesen védte. 7001

Turista-
fluid.

Turisták, járműve-
ken utazók és lo-
vaglóknak kitűnő siker-
rel használják test-
tők erősítésére és
annak nagyobb uta-
zások után való el-
frissítésére.

Ará:
1/2 palack 60 kr.
Válódó csupán a fenti védjeggyel ellátott palackban és kapható
minden gyógyszerárban. - Főraktár:
Kerületi gyógyszerár, Kornenburg, Bécs mellett.
Szófog, csimlap és csomagolás törvényesen védte. 7001

Lesóványodásra s egyidejűleg az
egészség erősítésére 2 hónapig veendő
a dr. Blyn a dr. Duchesne-Duparc klin.
tanár, becsületrend lovagja - megfigyelése
után Boisson gyógyszer. által készített **per-
sa-pilula**, vesiculosisnevel előállított nőv. készítmény.
Egy 3 frtos nemzetközi posta-utalvány küldésével bér-
szállít egy palackkal: **M. BOISSON, 100 rue Mont-
martre, Paris.** Budapestben kapható: **Török József** gyógy-
szerésznél, király-utca 12. szám. 7060

Kathreiner-féle
Kneipp maláta-kávé

Ejnye be jó!

LOHSE világhírű különlegességei
a bőr ápolására.

**EAU DE LYS
DE LOHSE.**

Hatvan év óta feldímulha-
tatlan mint legkittünőbb bő-
r- és tökéletes ifjú füdeség
megtartására, valamint a
nyári szeplő, napsütés, pi-
rosság, száraz foltok és az arc
minden tisztatlanságának
biztos eltávolítására fehéren
és rózsaszínben szókának,
szárazban barnának.

LOHSE liliumtej-szappan
csodás illata, tisztasága és
finomsága végett a legkittü-
nőbb toltette-szappan, árba
60 kr., rózsaszín 1 frt.
Gyártmányaim vásárlásánál mel-
tőstáskák mindig figyelni a csőgre:
GUSTAV LOHSE
45 Jägerstr. 46 Berlin.
ndvári illatszerész.

Kapható Ausztria-Magyarország minden gyógyszer-
tárban és jobb illatszer-üzletben. 7067

Foulard-selyem

valamint fehér, fekete és színes selymeket mindenféle mértékben,
igazi gyári áron, a valódiság és tartósságért való jókálással, má-
tarentint 38 król tizenkét frtig portó- és vízállóan hűsös szállí-
tatnak. Legjobb körvonalú magrudatellit forrás magrudatellit. Szar-
mag ezer elsőmő irat. Minták franko. Svájcba, a leveleporó kérésre:
GRIEDER ADOLF ES TSA
selymekelme-gyárak szövetsége Zürich. 6962
Spanyol kir. udvari szállító. Spanyol kir. udvari szállító.

Izomerősítő embrocator.

Nélkülözhetetlen
bedörzsölő szer futás, uszás, ko-
rékpározás, vívás, evezés, lovag-
lás és általában fokozott izomerő-
kifejtést igénylő atletikai és
torna-sportot űzők trainingje tel-
jességének és eredményességének
elérésére. Páratlan gyógyszerjű
rheumatikus bajoknál, szag-
gátásoknál, bármennyire idős-
tek is azok. Egy üveg ára 1 frt
20 kr. Főraktár: **Aranyke-
reszt** gyógyszerár, Budapest,
V. Nádor-utca 24. Kapható
a következő gyógyszerészek utak-
nál: **Budapest:** Török J., Ki-
rály-utca, dr. Székely L., Mária-
Terézia-ter 11., Bayer Antal,
Andrássy-út 84. **Arad:** Földes K. **Debrecen:** Mihálovics
J. Győz. **Stadler M. Szabadka:** Milassin J. **Szeged:** Bar-
csay C. **Székesfehérvár:** P. Ács Albert. 7275

Új találmányu orvosságok.

Imre-féle Migraine-Pastilla,
főfájás és fejfőresők ellen. Főülmül minden eddigi
e nemű szert. Hatása gyors és biztos. Egy doboz
ára (használati utasítással) 1 frt.

Imre-féle Fogbalzsam.
Legjobb szer minden fogfájás ellen. Nehány pillanat
alatt a legmakacsabb fájalmat is megszünteti. Egy
üveg ára (használati utasítással) 50 kr.

Imre-féle Tyúkszem-szesz.
Mindeni eddigi tyúkszemirtó szernél sokkalta jobb és
biztosabb hatású; úgy tyúkszemet, mint minden-
féle bőrke. ényedést és szemölcsöt fájdalom
nélkül és hamar elenyészett. Egy üveg ára (hasz-
nálati utasítással) 35 kr. 7283

Szétküldés postai utánvétellel. - Kapható:

IMRE JÓZSEF
Magyar korona. gyógyszerárban Csucsán (Kolozs m.).

SZABADALMAKAT (Patente). Kieskö-
zöl, védjegyeket és
mintákat beajstro-
mostat, a világ minden államában, legkedvezőbb feltételek
mellett, **RÉTHY JÁNOS**, nemzetközi szaba-
dalmi iroda. Budapest, Erzsébet-körút 2. szám.
(Tulajdonos Zielinski Szilárd, okl. mérnök.) 7015

A női szépség
emelésére, tökéletesítésére és fen-
tartására legkittünőbb, teljesen ár-
talmatlan, vegytiszta és szirmen-
tes készítmény a 7163

Margit Crème.

Rövid idő alatt szüntet szeplőt,
májfoltot, pattanást, bőrtakát (mit-
esser) és minden más bőrbajt. Kisimítja a ráncokat
és himlőhelyeket, még koros egyéneknek is tölde bájos
arcszínét kölcsönöz, ára 50 kr., nagy 1 forint.
Margit hőlgypor 60 kr. 3 színben. Margit szap-
pan 35 kr. Margit fogpép (Zahnpasta) 50 kr.

Készítő FÖLDES gyógyszerára,
Aradon Deák Ferenc-utca 11. sz.
Főraktár: **Török József** gyógyszerára, Budapest
Király-utca 12.

Festty társaság körkép palotájában
Városliget 7173

**Krisztus a keresztfán
és Jeruzsálem**

óriási körkép. Látható
reggel 9 óratól esti 8 óráig.

Az esti órákban villanyvilágításnál.

Belépő díj 50 kr.
Gyermekjegy 30 krajczár.

Cacao van Houten

Igen kellemes, tápláló ital, mely nem hat károsan az
idegekre, mint a kávé és tea. 8969

32. SZÁM. 1897. BUDAPEST, AUGUSZTUS 8. 44. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és (egész évre 12 frt
POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt félévre - 6 •
Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 frt
félévre - 4 •
Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK egész évre 5.-
félévre - 2.50
Külföldi előfizetésekre a postai
meghatározott viteldíj is csatolandó.

A SEGESVÁRI ÜNNEPRŐL.

Július 31-én, a segesvári ütközet negyven-
nyolczadik évfordulóján, ünnepi zajtól volt
hangos a Nagy-Küküllő különben csendes,
nyugalmas völgye Fehéregyháza és Segesvár
között. Mint valami búcsújáró helyre, zarándo-
kolt oda ez emlékeztető napon a nemzeti ke-
gyelet.

Fehéregyháza lankás mezején koszorú- és vi-
rágdísz borította a «névtelen hősök»-nek immár
mélto, diszes emlékekkel megjelölt közös sírját, kik
ott estek el a költővel együtt a kiknek ifjú szívé-
ből ott folyt ki a vér «a harez mezején...» Seges-
vár bástyájának festői magaslatán, magyar szí-
vek dobogása, az édes magyar szó zengése s
mozsarak durrogása közben hullott le a lepel
Petőfi Sándor ércszobráról. A tüneményes
pályafutású, lángelkű költő mithikus alakja
büszke fenséggel jelent meg újra a részben idegen
nyelvű nép között, hogy halhatatlan őrszem-
ként most ott a bástya fokán őrködjék a ma-
gyar nép, a magyar haza szent ügye fölött, a
miért negyvennyolcz évvel ezelőtt odalenn, a
völgyi sikon ifjú életét áldozta.

Lélekemelő szép ünnep volt ez, ha tán külső
fényre nem is, de erkölcsi belső értékre nézve
sainte párját ritkító.

Már július 30-ikán érdekes képet öltöttek
Segesvár hegyes-völgyes utcái, a gyönyörű fek-
vési vár bástyái s árnyékos útjai. A középüle-
teken s a hivatalnokok lakásain, kik jóformán
maguk képviselik itt a magyar elemet, nemzeti
színű lobogók lengtek. A várban csak a katho-
likusok szép új templomának tornyán s a vár-
megyeház épületén lobogott a nemzeti színű
zászló, míg a hegytetőn álló szász evangélikus
templom és gimnázium mogorva daczczal néz-
tek le az ünneplő városra, jelképezve mintegy
a szászág nagy részének magatartását, mely
érthetetlen szűkeklőséggel zárta be ablakát,
ajtáját és szívét az ünnepi mámoros öröm előtt.
Már pénteken este sem lehetett látni a rendes
sétáló közönséget; csak az ünnepre érkezett
magyarok jártak csoportosan föl s alá az
utczákon.

Az ünnep július 31-én reggel nyolcz órakor
kezdődött. Gyönyörű verőfényes nyári nap ara-
nyozta meg az erdőkoszorúza bérceket s a
tágas csatatér, mely jórészt most is, mint
1849-ben, kukoriczával és komlóval van betöl-

Dunky fiverek fényképe.
PETŐFI SZOBRA SEGESVÁRON. — KÖLLŐ MIKLÓS SZOBORMŰVE.

Erdélyi fényképe után.

KÖLLŐ MIKLÓS.

tette. Sokan a vendégek közül Erzsébetvárosban voltak elszállásolva, de reggelre ezek is beérkeztek s az egész nagy ünnepelő közönség a főútcán, a magyar kaszinó előtt gyülekezett; innen indult a fölbogozott és virágzott kis vicezinalison a Himnusz és Kossuth-nótát énekelve ki az állomásra, mely szintén lombokkal és nemzeti zászlókkal, meg Petőfi arcképével volt feldisztve; onnan meg a nagy-vasúton Fehéregyházra.

A Nagy-Küküllő füzes partjain halad a vonat Fehéregyháza felé, dús növésű kukorica- és komló-ültetvények között. Jobbról, balról mindenütt érdekes, történelmi nevezetességű helyek. A jelen volt öreg honvédek szemébe könnyet esalt a viszonylatás, az emlékezés, s megindulva mutogatták, reszkető hangon magyarázták:

— Itt volt a magyar tüzér-ség, amott a domboldalon az orosz. Innen lötték le Skariatint s ott esett el. Amott a füzesnél kerítették be a magyarokat, s ott a kukoriczásban kaszabolták le a kozákok...

Egy kanyarodással dombra ért a vonat s most megkapó gyönyörű kép tárult elénk: az idereseglett székelység székértábor.

Ez a derék nép, Bem és Petőfi kedves népe, legtávolabbi falvaiból is elküldte képviselőit a nemzeti ünnepre. Lerakták otthon néhány napra dolgos szerszámaikat, erdei lombjából, mezőik virágából bokrétát kötöttek, koszorút fontak s elhozták a hősök sírhalmára.

Udvarhelymegyéből, Maros-Tordából, Torda-Aranyosból, Csik- és Háromszék megyéből Ugron Gábor és Tibád Antal vezetése alatt mintegy hatszáz szekéren és három külön vonaton érkeztek a székelyek Fehéregyházra, valami hétezeren. Szekereiket lenn hagyták Fehéregyházán s a Segesvárról érkezettekkel együtt vonultak föl a honvédsírokhoz; férfiak, nők, gyermekek vegyest, kezükben koszorút, virágokat, vállukon pedig a hazulról hozott elemozsiás tarisznyát vive. Mert ellátták magukat otthon étellel és itallal és itt senkitől sem fogadtak el semmit.

Az emlékoszlop körül beláthatatlan sokaság helyezkedett el. A szónoki emelvény előtt levő lombsátorban foglalt helyet Gyulai Pál, továbbá Sándor László, Mikó Árpád, Haller János főispánok, Endrődi Sándor, Náday Ferencz, Ugron János és Ugron Gábor, kiket lelkesen megéljeneztek.

Az ünnepet tíz órakor Sándor László főispán nyitotta meg ezekkel a szavakkal:

„Hazafiai örömmel tekintek körül a mostani ünnepők ezreivel megtelt, ezelőtt 48 évvel csatazajtól visszhangzó térségen. Büszke vagyok, hogy nemzetemből nem halt ki a haza védelmében el-esettek iránti kegyelet. Közei és távoli vidékről jöttek, hogy a mai napon tartandó nemzeti ünnep-ségben részt vegyenek. Az ünnepet rendező bizottság nevében is megjelenésükért hálátat nyilvánítva, az ünnepélyt megnyitom.”

Ezután a székely-udvarhelyi daloskór a Himnusz énekelt el, mire a főispán folytatta beszédét, előadván az emlékoszlop és a Petőfi-szobor történetét. Az emlékoszlopot Alpár Ignác műépítész terve szerint Boeskor Árpád főmérnök felügyelete alatt a Bosin testvérek készítették el 2000 forintért; az emlék tetején levő turul madár Köllő Miklós műve. Petőfi érekszobrát szintén a jeles székely szobrász, Köllő Miklós készítette 16,000 forintért.

Szász Gerő lépett ezután az emelvényre s magas szárnyalású, rapszodikus beszédet mondott.

„Petőfi Sándor neve előtt — így szól Szász Gerő — hajtások meg zászlókat. Ez a név nem szimbólum csupán, mely tanít, oktat és emlékeztet a multakra; ez a név a teremtés, mely figyelmünket elkötelezi a jövő századokra. Petőfi abban a korban született, mely a nemzeti lét elpusztulása és az újjászületés kinszenvedése között vergődött. Apokaliptikus idők. A csodák korszaka. Ő énekelte: „Isten csodája, hogy még áll hazánk!” Isten csodája! De él, de van, de lesz mindörökké... A segesvári mező nem a vég, hanem a megdicsőülés kezdete, — fejezte be beszédét a szónok. — nem kriptá, hanem Pantheon; templom, melyben egész Magyarország leborul és áldja azok emlékét, a kik vértüket ontották érte.”

Szász Gerő éljenzéssel fogadott beszéde után a főispán átadta az emléket Lendvay főszolgabíróknak, Nagy-Küküllő megye képviselőjének. Most érdekes jelenet következett. Lenn Fehéregyházán, a székértáborban megdörmöltek a székelyek mozsárágyúit, míg a daloskór a szózatot énekelte; mindenki sietett a sír mellé, hogy egy kis rögöt vegyen róla, egy levélkét, egy szálát szakítson emlékül a fehéregyházai park virágaiból, melyekkel Haller Luiza grófnő kegyeletes keze ültette be a névtelen hősök sírhalmát.

A székely trombitás zenekarok a Rákóczy-indulót játszották s ennek hangjainál oszlott szét a közönség, hogy aztán vonaton, kocsin és gyalog a közeli Segesvárra siessen.

A segesvári ünnep déli 12 órakor kezdődött a daloskór himnuszával. Itt Bartók Lajos mondott költői emelkedettségű, eszmékben gazdag ünnepi beszédet, melyet lapunk más helyén egész terjedelmében közlünk.

Bartók Lajos nagyhatású beszéde után, mozsarak durrogása s zúgó éljenzés közben lehullt a lepel a szoborról s a déli nap verőfényében ott ragyogott a halhatatlan költő érzalakja. A gyönyörű szobornak egyetlen hibája, melyet azonban tán még jóvá lehetne tenni, hogy oldalvást fordul a csatától s a vármegyeház egyik ablakába néz.

Az éljenzés csillapultával Esterházy Kálmán gróf lépett a szobor elé s rövid beszéd kíséretében

ben tette le talapatára a képviselőház koszorúját. Ő utána következtek a különböző testületek koszorúikkal. Csakhamar virágerdő övezte a talapatot. Összesen mintegy 460 koszorú érkezett az ország minden részéből. Koszorút küldöttek a szoborra: Jókai Mór, a magyar tud. akadémia, a Kisfaludy-Társaság, a Képzőművészeti társulat, a Petőfi-Társaság, a Nemzeti színház, a Színész-egyesület, a Budapesti Ujságírók egyesülete, az Otthon, a Honvéd-egyesület, az Országos Kaszinó, a Nemzeti szövetség, Arad és Debreczen városok, stb.

A többi közt igen föltűnt egy koszorú, melyet Prielle Kornélia hírneves művésznőnk küldött a Petőfi-emlék talapatára. A koszorú babér- és tölgyfalevelekből rendkívüli izléssel és díszszel volt kiállítva, s habféhér szalagján ez a fölírás diszlott: „Petőfi emlékének hódol Prielle Kornélia”.

A szobrot a főispántól gondozás és megőrzés végett Nagy-Küküllő megye képviseletében Somogyi alispán vette át és nem a város, melynek főterén áll, mert a polgármester meg sem jelent az ünnepen.

Mikor így a hivatalos ünnepnek vége szakadt, a lelkes székelység, mely sűrű rajokban lepte el a vár szűk sikátorait és tereit, zászlói köré sorakozva, Ugron Gábor vezetése alatt a szobor elé vonult. Ekkor Pósa Lajos lépett a szószékre s nagy hatással elszaválta Petőfiről szóló versét. Az ünnepelő nép figyelmesen hallgatta; a déli nap verőfényében ragyogó szoborra szinte áhítatszerűen tapadt tekintete. Sokan térdre borultak az érezmélék előtt és csókolták a talapatát. Így tisztelte meg a székely nép költőjének emlékét, bebizonyítva ismét, hogy méltán dalolta róla 48 évvel ezelőtt, hogy:

„Csak nem fajult el még a székely vér,
Minden kis cseppje drága gyöngyöt ér.”

Délután két órakor 400 terítékű lakoma volt a város háza nagy termében, hol több felkészőntő

A FEHÉREGYHÁZI HONVÉDSÍROK EMLÉKOSZLOPA.

SZÉKELY SZEKEREK FEHÉREGYHÁZÁN.

Paur Géza fényképe után.

A SEGESVÁRI ÜNNEPRE MENŐ SZÉKELYEK.

hangzott el. Itt olvasták fel a százával érkezett üdvözlő táviratokat, köztük Jókai Mórét, mely így hangzik:

„Üdvözlés és hála a lelkes hazafiaknak Petőfi emlékének megörökítéséért. Isten áldása legyen Erdélyen, a hol a dicső költő hamvai nyugszanak. Hazánk kihullott véréből, nemzetünk nagy szellemétől virágozzék!”

Továbbá Zichy Mihály nagy érdekű levelét, melyet a művész Oroszországból küldött egy segesvári tisztelőjének, a ki öt levélben is meghívta a leleplezési ünnepélyre. Zichy levele így hangzik:

Mélyen tisztelt uram!

Nagyon is hízoló szívélyes levele csak néhány nappal ezelőtt meg a hivatalos meghívót a „Petőfi-emlékek” leleplezésére. Fogadja Ön és közölje, kérem, a végrehajtott bizottsággal leghebb köszönetemet e kitüntető szíves megemlékezésért. Nagy sajnálatomra ezen magasztos ünnepen meg nem jelenhetek.

Szegény Petőfi! Költői lelke álmadozott a csatái hős haláláról, de nem várta olyan rettenetes alakban, mely őt nyom nélkül elsöpörte.

Levelében Ön említi Skariatint tábornok nevét. Ez egy iszonyú tragédiát ébreszt föl emlékezetemben. Ugyanaz az ágyúgolyó, mely a tábornok mellett szétépte, ennek lelkes, szeretett mátkáját is szíven sebezte. Azonfelül a tábornok mellett álló tisztje, most már elhunyt jó barátom, Krasznokutski, halántéka közelében süvöltött el ugyanazon golyó, a mely miatt egész életén át jobb szemére könnyezett. Skariatint tábornok mátkája mégis fölállíthatta a baleset helyén az emlékkövet szeretett vőlegénye temetőre.

Hány kardsapás érte a mi Petőfinket, míg halálosan találva lerogyott. Ugyanannyi fájdalmas csapás érintette nemzetünk szívét: de az a megnyugvásunk sincsen, hogy különlegesen az ő temetőt tisztelhesük. Érdekes két dráma! — A sors jobban jutalmazta az Isten-adta szeretetet.

Sírhatót a nő a szeretett férfi sírja fölött haláláig. De most már csak olyan öreg legények, mint én vagyok, emlékeznek a regényre.

Petőfinek teste nyomtalanul elenyészett, de öröklő fönmarad az Isten-adta Génusz, mely nemzetünket minden jóra lelkesíti. Ő vele vigadunk, szünk, szeretünk és ha kell, meg is halnánk. Ez a költő és a költőjét végtelenül szerető nemzet isteni jutalma.

Nagyon megörvendeztetett azzal, hogy végtére levette a szerénység álarcát és névleg tudom, kinek köszönhetem az érdemem fölötti tiszteletet.

Szentpétervár, 1897 június 26.

Zichy Mihály s. k.

Méltó még fölemlíteni, hogy e szép ünnepélyen a hazai batóságok, társulatok és testületek is szép számmal voltak képviselve; jelen voltak nevezetesen:

A kormány képviseletében: Sándor László főispán; az országgyűlés küldöttsége Esterházy Kálmán gróf vezetése alatt, az Akadémiát és Kisfaludy-társaságot Gyulai Pál s a Kisfaludy-társaságot rajta kívül még Endrődi Sándor képviselte, a Petőfi-társaságot Bartók Lajos elnök és Rákosi Viktor, az Otthon ugyancsak Rákosi Viktor és Pósa Lajos; a Budapesti Ujságírók Egyesületét Csiklay Lajos; a Magyar Képzőművészek Egyesületét Ros-

kovics Ignác és Ujvári Ignác; az Országos Nemzeti szövetséget Katona Béla főjegyző, s a Nemzeti Szövetség képviseletében ott voltak még az aradi N. Sz. elnöke, Institoris Kálmán polgármester és a brassói N. Sz. elnöke, Moór Gyula főesperes; volt továbbá: Székely-Udvarhely város küldöttsége, vezető Sebesi Ákos; Erzsébetváros, vezető Trajanovics János; az E. M. K. E. küldötte Sándor József; az E. K. E. küldötte Radnóti Dezső; az erzsébetvárosi ref. egyház küldötte Zayzon János lelkész; az 1848-49-es honvéd-egylet központi elnökség képviselője Mikár Zsigmond; a székely-keresztúri állami iskola tanító testülete és a tanítóképző-intézet tanári kara; Pozsony város képviseletében Broly Tivadar; a pozsonyi Toldy-kör és jogakadémia képviseletében Vutkovics jogakadémiai tanár; Gyergyó-Szent-Miklós képviseletében Köllő Ignác; Kolozsvár város képviseletében Albach Géza polgármester és Esterházy László főjegyző; a kolozsvári 48-as honvédegylet Szabó Sámuel vezetése alatt; Torda-Aranyosmegye 48-as honvéd-egylet képviseletében Veres Károly; az országos történelmi ereklye-múzeum képviselője Deáky Albert; Arad város képviseletében Szalacz Gyula; az országos középiskolai tanáregyesület képviseletében dr. Szuppán Vilmos; Udvarhelymegye képviseletében Jakab Gyula; Arad megye: Szatmáry Gyula; Petőfi-önképzőkör (ref. kollegium önképző köre) Székely-Udvarhely: Fejes Áron; Maroszéki honvédegylet: Bihar Sándor; erdélyi ev. ref. egyházkerület: Szász Gerő; Fogarasmegye: Boeskor Ádám; magyar történelmi társulat: dr. Szádeczky Lajos; Nagy-Enyed város: Zsombory Sándor; Budapest székesfőváros: Rózsa-völgyi Gyula tanácsos; országos függetlenségi párt: Illyés Bálint; brassói magyar kaszinó: Orbán Ferencz; Torda-Aranyosmegye: Beteg Miklós; Gyula-Fehérvár: Issekutz János; Alsó Fehérmegye: Csáthó János; Szatmár város: Körösmezey Antal; marosvásárhelyi Kemény Zsigmond-társulat: Bedőházy János; Háromszék megye: Deési Zoltán; Aradi 48-as honvédegylet: Csikmegye: Mihály Ferencz; Debreczen város: Oláh Károly; a marosvásárhelyi kollegium képviselője: Horváth József. Tordáról körülbelül 50 fonyi küldöttség érkezett.

A százaz rendező-bizottság, mely egy szűkebb körű végrehajtó bizottságot alakított az ünnepélyek rendezésére, minden kitelhetőt megtett a siker érdekében s az nem is maradt el.

A szűkebbkörű végrehajtó-bizottság tagjai ezek voltak: Sándor László elnök, Alpár Ignác, Balázs Imre titkár, Boeskor Árpád, Bartha Miklós, Benedek Mihály, Fodor Lázár, Horváth László alelnök, Imecs Jenő, Kedves István pénztárnok, dr. Krausz Frigyes, Nagy Elek, Sebesi Ákos, Somogyi Albert, Somogyi István alispán, Szoboszlai Károly alispán, báró Szentkereszti Pál, Tibád Antal, Török Albert, Ugron Gábor, Ugron Zoltán.

Megható volt az ünnepnek alkalmával az öreg honvédek találkozója. Ma bizony már ezüst fűrt roszakat agastyának a félszázévevel ezelőtt dalás ifjak. Sokan nem is találkoztak azóta, hogy a csatamezőn egymástól mély fájdalommal elbúcsúztak. Most itt elvázott bajtársaik sírjánál ölelték újra egymást s szemükben az öröm édes könnye csillant meg.

— Te vagy, bajtárs? — Ej, lám, hogy eljárt az idő...

— Nem sokára találkozunk mindnyájan, — mondogatták csöndes rezignációval.

Valaki emlékeztette hozta, és szájrul-szájra járt hős bajtársuk, Zeyk Domokos legenda-szerű halála.

A csata veszve volt, menekült mindenki, csak Zeyk Domokos állt a helyén rendületlenül. Pallosszélességű, félelmetes kardját támadásra emelve várta a kozákokat. Izmos karjainak hatalmas csapásai alatt rakásra hullottak támadói. Egyszerre oda a közelbe érkezett Laders, az orosz főparancsnok s tiszteletre gerjedt ekkora vitézség láttára. Dörgő hangon kiáltott katonáira:

— Megálljatok!

Azután felszólította Zeyket, hogy adja meg magát, de ez tagadólág intett.

— Fogjátok el hát élve, de haza szála se görbüljön, — adta ki a parancsot; mire vagy harmincz kozák rohant pusztá kézzel a hősre, hogy lehúzza lováról.

Zeyk aprította őket, mint a repát, míg kardja ketté nem törtött egy élére tartott puskán.

— Add meg magad, bajtárs! — kiáltott rá egy orosz tiszt most francziául.

— Zeyk Domokos meghal, de rab nem lesz soha! — vágta vissza büszkén Zeyk, Pisztolyt ragadott hirtelen, föbe lötte magát s holtan bukkolt a földre.

Az oroszok ámulva és megilletődve vették körül a hős honvédet.

Azok közül, kik a segesvári ütközetben is részt vettek, nagyon kevesen voltak jelen az ünnepen. Nem csoda, hisz mindössze sem sokan voltak, életben meg épen kevesen maradtak e csatából.

En kettővel találkoztam a segesvári hősök közül az ünnepen, ezek: Otlobán Nándor dr. brassói ezredorvos és Papp István nyugalmazott fogházor Erzsébetvárosból.

Papp István, a ki őrmester volt Bem seregében, beszélt el nekem a fehéregyházai ünnepen Skariatint halálára vonatkozólag a következőket:

A fehéregyházai faluvégen, a Sárpaták egyik füzeseben állott az az ágyú, a melynek golyója Skariatint leterítette. Az ágyút nem Bem irányozta, a hogy sokan mondják, hanem egy fiatal székely tüzér, a ki nem volt más, mint Gábor Áronnak, az „ágyúkirály”-nak a fia.

Bem az ágyú háta mögött állt s messzelátójával a távolba kémlett.

— Kissé magas, fiam, — mondta az ifjunak, a mint az Skariatint célba vette; — lejjebb, lejjebb!

A tüzér engedelmességre elsütötte ágyúját s a golyó Skariatint találta. A Segesvár felé vezető országút mellett egy kis gyöpös mélyedésben esett össze az orosz tábornok, az alatt a domb alatt, melyen most emléke áll.

Más előadás szerint nem a golyó talált. Skariatint, a ki egy orosz tüzér-iskolában

Bemnek egykor legkitünőbb tanítványa volt, látta, hogy az ágyút feléje irányozzák.
— Jól czéloznak, — szolt nyugodtan, — biztosan eltalálnának, de a golyó nem jön ideig.
Az ágyú eldördült s a golyó csakugyan pár lépéssel Skariatin előtt csapott le, de fölvágott egy hatalmas kőszilánkot, mely Skariatinnak röpült s úgy ütötte föbe, hogy ott nyomban összeesett.

Haller Luiza grófnőtől a fehéregyházi siroknál, szintén Skariatin halálával összefüggő következő érdekes dolgot hallottuk:

Az oroszok feldúlták a Haller-család fehéregyházi ősi kastélyát. Gróf Haller Ferenczné, kinek férje a csatában volt, kis gyermekeivel Segesvárra menekült. A csata napján, július 31-ikén Skariatin épen ama 12 arabs mén egyikén ült, melyeket Hallerek istállójából ve-

vozzék onnan, mert a szomszéd erdő alatt az orosz tüzérség tüzelni kezdett, a költő izgatottan felelt vissza:

— Nem mehetek, ezt be kell végeznem.
... Talán utolsó dala volt az azon a papírszeleten, mely ott porladt el kihűlt szíve fölött valahol a sír éjjelében.

Lampérth Géza.

PETŐFI SZOBRÁHOZ.

1897 július 31-ikén.

Daloltam én is egykor hős halálod,
Bár gyöngy hangon, szívem melegében.
Dalom ma milliók ajkára szállott,
A te ajkadra, drága magyar népem!
S ha szabadság derül reád dalodra:
Petőfinak csak az lesz méltó szobra.

Szász Károly.

ellen, s míg az javában folyt, a balszárny ismét támadásokat tett a Küküllő völgyében.

Lüders, az orosz főhadvezér, Bem tábornok haderejének kicsiny voltából ítélve s a támadási helyen mindössze is csak tüntetést vélvén, személyesen a balszárnyra: Maros-Vásárhely felé sietett, hogy a hiedelme szerint onnan előnyomulandó főcseregünknek útját állja. S valóban erről kellett volna Kemény Farkas seregének érkeznie, ki Tordánál egy napot késlett.

Petőfi Sándor őrnagy, ki előtte való nap Székely-Keresztúron halt, kocsin jött át Új-Székelyről, hol főhadiszállásunk volt s Héjjasfalvánál érte utól a magyar csapatot.

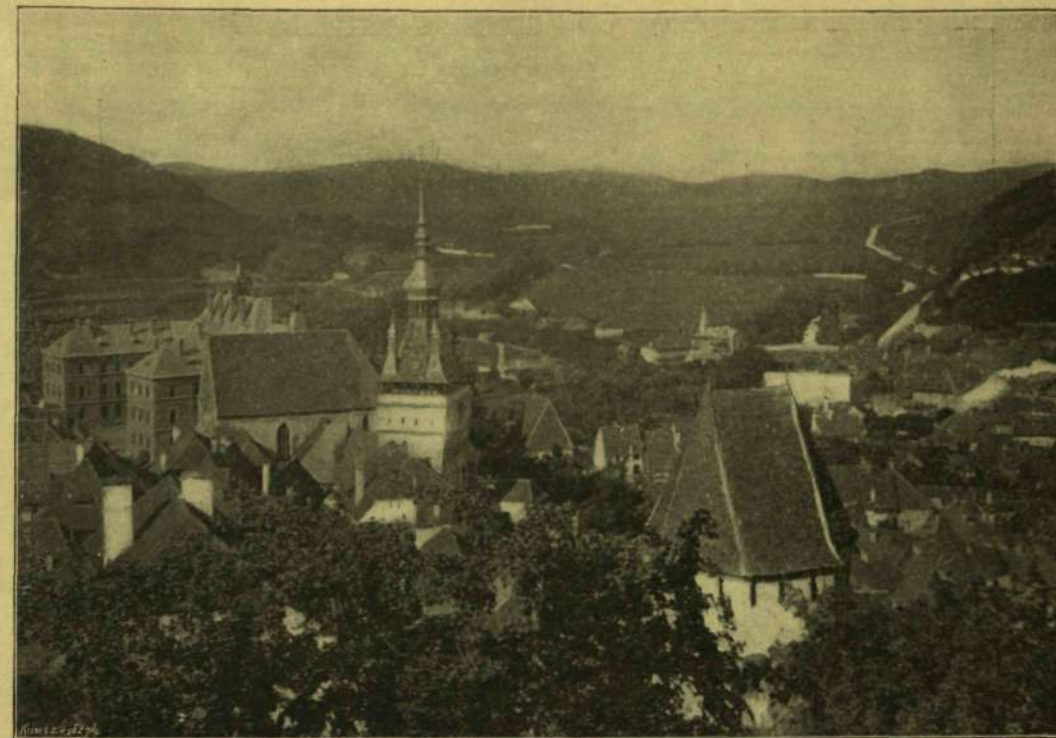
Fehéregyháza felső végén 8 órákor mutatkozott az orosz előhad, melyet, ha jól emlékszem, Skariatin orosz tábornagy vezetett. Részünkről az első lövés egy hatfontos ágyúból történt, melyet egy tüzezemtől Bem tábornok maga vett

látta, a Kossuth- és Mátyás-huszárok közt. Egy Szabó nevű súlyosan sebesült tisztársamtól, ki Petőfi-nek jó pajtása volt s ki rövid idő múlva még ott a sátozkörházban kiszenvedett, hallottam, hogy ő látta, a midőn Petőfit a kozákok körülfogták s egy segesvári polgár a mellén pikával ütött mély sebet.

Báró Heydte-nek, ki az ellenség részéről a halottakat takarította, a Fehéregyháza felső felén éjszakra lefutó patak partjára ázott közös sirba hányt 234 halott között megakadt a szeme egy hegyes szakállú és bajuszú ifjún, ki őrnagyi rangot viselt, s kinek mellén pikával ejtett mély seb tátongott.

Megemlékezem még Lüders tábornok főhadvezérrel, ki Maros-Vásárhelyt Kemény seregét hiába várva, délután Fehéregyháza felé visszafordult, új útegeket, friss csapatokat vegyített a harcba, s végre Fehéregyházából Bem vitéz honvédeit kiverte. Mindamellett maroknyi seregünk Lüders 12 ezer embere és 32 ágyúja ellen esti 10 óráig tartotta magát, mignem az orosz lovasság Bem jobb szárnyát, tartalék huszárait, majd gyalogságát is megtörte, miközben az üldözésre kelt uhánusok és kozákok nagy mészárlást vittek végbe a holdvilágos éjjelen.

Bemet a kozákok körme közül az óriás erejű Zeyk Domokos, a fúrge Daczó József és a híres Makra Albert vágta ki, kik őt védve, hárman tízenyolcz orosz dzsidást vágtak le. (Zeyk Domokos aztán maga is e csata áldozata lett.)

SEGESVÁR A VÁRTEMLOMBÓL NÉZVE (HÁTTÉRBE A CSATAMEZŐ).

A SEGESVÁRI PIACZ AZ ÓRA-TORONYTAL.

Igy a fehéregyházi ütközet, mely Skariatin halálával kezdődött s Petőfiéval ért véget, meg lón ugyan boszulva, de nem pótolta a lánglelkű költő helyét azóta senki, s mi élő bajtársak ma is hangoztatjuk, hogy Petőfit nem adtuk volna — az összes tábornokokért!...

SEGESVÁR.

A nyári kora hajnal derengésében akkor foszladozott szét a Nagy-Küküllő szürke párázata, mikor a lombbal, virággal s Petőfi képmásával izlésesen díszített állomáson kiszálltunk. Valami jól eső enyhe fényfátyol borult a szelid lejtésű hegyekre, melyek a keletre nyúló völgykatlant három oldalról bezárják s melyek tetőin gertyán- és bukkerdők sötétlenek, déli lejtőin pedig szőlőtőkék zöldelnek.

Segesvár körülbelül 70 méter magas várhegyével, ódon épületeivel, tornyaival és csipkés bástyaival, melyek százados hársfák lombja közül kandikálnak elő, olyanforma hatással van a távolról szemlélőre, mint valami kőből kifaragott és színezett gyönyörű panoráma.

Sajátos jelleget a városnak kiváltságosan ódon volta ad, de meg az is, hogy részint a már említett várhegyre, annak oldalára, részint a tövében elterülő és szomszédos völgyekbe, halakra épült.

A Nagy-Küküllő két partján, de nagyobb részben a balparton, hegyektől körülzárt és csak ke-

let felé nyílt völgykatlanban áll Segesvár s a «körültekintő» szászok bizony nagy okossággal választották meg a helyet, mikor itt letelepedtek. Bár Segesvár lakói, mikor a szászok ős hazájukat a XII. században elhagyván, Erdélybe jöttek s az Olt és Küküllő völgyében megtelepedtek, előbb jó ideig Segesden laktak. Csak később, a XIII. században építették maguknak az ellenség folytonos támadásai ellen Segesd várát, a hova aztán átköltöztek s így alapíthatták meg, valószínűleg a XIV. században új városukat, Segesvárt, mert a XV. században már a deákhegyi templom építéséhez fogtak s ez időtől fogva a történelemben is gyakran szerepel a város.

Legérdekesebb része a városnak ma is az úgynevezett Vár. A főtérről ódon épületek között szűk sikátor vezet fel a vár-kapuig, mely a régi háborús időkben a vár legfontosabb és legerősebb kapuja volt. E fölött emelkedik a 60 méter magas Óra-torony (Stundthurm), melynek másolata tavaly az ezredévi kiállításon is látható volt. Köröskörül lőrészekkel van ellátva, tetején négy kis tornyocskára emelkedik, melyek között a torony fő csúcsa magasra fölnyúlik. Érdekes régisége e toronynak hatalmas órája, mely ma is jár; de benne az a gépezet, mely régebben minden nap egy-egy — apostolt ábrázoló — emberi alakot léptetett az óra lapja mellett levő fülkébe, elromlott s — állítólag — nem akadt mekhanikus, a ki meg tudta volna igazítani

SKARIATIN TÁBORNOK SIREMLÉKE A SEGESVÁRI CSATATÉREN.

PETŐFI SZOBRÁ SEGESVÁRON. (HÁTTÉRBE A CSATATÉR.)

Fénykép után.

zettek el. Kora reggel Segesváron az elé a ház elé lovagolt, melyben a grófné szállva volt gyermekeivel. Hetykén kiáltott fel az ablakra:

— Grófnő, grófnő, nézze csak, úgy-e jól áll alattam a lóva?

Haller Luiza grófnő fölindulva válaszolt:

— Ha van igazság az égben, tábornok úr, úgy ön nem tér vissza élve a csatából.

Puskák ropogása, ágyúk dörgése hallatszott nem sokára Fehéregyháza felől s tizenegy órákor odesszai ulánusok fődöze mellett egy szász paraszt szekere szállította el a grófnő ablaka alatt a halálra sebzett s véres köpenyeggel leterített orosz tábornokot.

*

Ugyancsak a grófnő beszélt el, hogy édes apja, Haller Ferencz gróf alezredes, — mint családjának többször említette, — délután 2 óra tájban látta utoljára Petőfit nem messze a most megkoszorúzott honvédsíroktól, a lankás domboldalon, egy régi téglágető mellett.

Térde ereszkedve jegyeztetett egy papiros szelethez, s mikor a gróf figyelmeztette, hogy tá-

PATAKY JÓZSEF 48-AS HONVÉD-TÜZÉR-HADNAGY PETŐFI HALÁLÁRÓL *

Számlálva a napokat, melyek mind-mind közelebb visznek siromhoz, pár sorban megemlékezem én is az 1848/49. évekről, a dicső szabadságharozról, melyben mint tüzér-tiszt magam is részt vettem.

Negyvennyolcz éve múlt már, hogy a magyar függetlenségi harc lánglelkű dalnok: Petőfi Sándor, a fehéregyházi ütközetben elesett.

Az ütközet, melyet az ellenség, «segésvári család»-nak nevezett s melyet a magyar történet «Fehéregyházi ütközet» név alatt fog örökké emlegetni, reggeli 6 órákor kezdődött s állhatatos szerencsével folyt délután 5 óráig.

Bem tábornok, ki 2800 emberével és 8 ágyújával jobb szárnynon Fehéregyház falura támaszkodott, az én felügyeitem alatt erős ágyúzást indítottatott Ivin nevű orosz alezredes csapatja

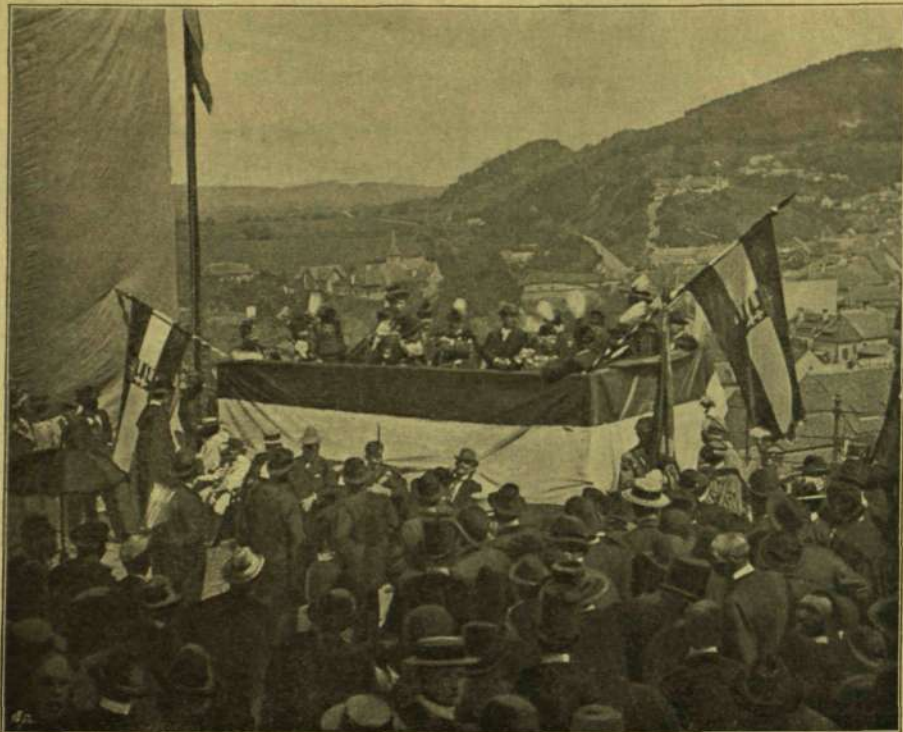
* Ezt az adalékot a «Vasárnapi Ujság» számára Mező-Kaszonyból Kőrödy Zoltán úr küldte be, kihez az eredeti kézirat 1894-ben került.

el, maga irányozott és mely lövés Skariatint lovastól együtt földre terítette. Erre iszonyú golyózápor, roham és öldöklés keletkezett, melyben derék honvédeink egy ingre vetközve küzdöttek.

Petőfi Sándort saját szememmel láttam épen Bem tábornok mellett, ki az orosz lovasságot már harmadik ízben ostromolta. Mindketten oly helyen állottak ekkor, mely leginkább ki volt téve a nagy tömegben előtörő orosz lovasság rohamának.

Nekünk ebben a zürzavarban egy távolabb eső hely lett kijelölve a tartózkodásra. Egyszerre csak Bem hozzám kiáltott, hogy nem láttam-e Petőfit? E kérdésre már nem tudtam feleletet adni, mivel egy golyó ugyane perczben földre terített.

Később az ideiglenesen föllállított sátozkörházban hallottam Lengyel József ezredorvostól, hogy ő a Fehéregyházán alúl elfolyó patak hídján, mely előtt Bem tüzezeimmel az orosz lovasságot lövötte, látta Petőfit. Ugyanott beszélt Bem kíséretéből gróf Haller is, ki szintén sebet kapott, hogy Petőfit az ágyúfedezet közelében

Paur Géza fényképe után.

A SEGESVÁRI PETŐFI-SZOBOR LELEPLEZÉSI ÜNNEPÉLYÉRŐL. — Bartók Lajos elődjai ünnepi beszédét.

A várkapun belől kezdődik tulajdonképen a vár. Itt van mindjárt az *Alpár* Ignác építette hatalmas vármegyeház, mely előtt most már Petőfi szobra áll. A vár éjszaknyugati sarkán ismét egy ódon tornyot látunk, mely a czéhek virágzása idején a lakatos-czéh tornya volt, ma raktáru szolgálat.

A várból az úgynevezett felső várba, mely a hegy csúcsán van, a *Halott-utca* (Leichen-gasse) végéről 172 fokú fedett lépcső vezet föl. Ezen viszik föl a halottakat, mert a hegytetőn van a temető is, s azért nevezik Halott-utczának. A vár legmagasabb pontján áll a gót-stílusú ódon ág. ev. templom, mely még 1429-ben épült; tőzomszédja az ág. ev. gimnáziumnak szintén ódon épülete. A várból gyönyörű kilátás nyílik Fehéregyháza felé a csatamezőre.

A vár alatt nyugat felé húzódik a Segesd köz-ségbe vezető Segesdi-utca, melyben a szász parasztság zöme lakik sűrűn egymás mellé épített apró, többnyire kétablakos, kékre, zöldre és sárgára meszelt házikókban.

A magyarok, kik 1848 óta vándoroltak be, mert az előtt magyar embernek nem volt szabad Segesváron letelepednie, egészen külön városrészen a *Goldbergen* laknak, melyet ők *Galberek*-nek hívnak.

A város lakosságának nagy része különben iparos, különösen számos takács, kalapos, timár és igen sok kádár van. A segesvári hordók már a régi időkben is igen jó hírnék és keresettek voltak. A földmívelés csak a kukoricza-, komló- és szőlőtermesztésre terjed. A külső városrészek női különösen a csipkeverést úzik szorgalmasan. Az általuk készített csipke egyik különlegessége Segesvárnak. A vendégek sokat vásároltak belőle a szoborfelavató ünnep napján.

A mi a lakosság nyelvét illeti, nagyszámúban vannak a szászok, kik után a románok következnek. A magyarságot csak a hivatalnokok és a kis Galberek lakói képviselik néhány száz lélekkel.

Az utczákon mindenütt német czéglíráások vannak, melyek között szemünkbe ötlöttek ilyenek is: József László, Wilhelmine Nagy, W. Szilárdy, melyek szomorú jelei a régebben bevándorolt magyar iparosok és kereskedők elszárazódásának. Ma azonban már mindenki tud a városban magyarul; a magyarosodásnak, melynek czélszerűen berendezett pompás új épülete tavaly készült el, továbbá az *Emke* által mintaszerűen berendezett és fenntartott kisdudó, melybe a szászok gyermekei is számosan járnak.

L. G.

És elesett, semmivé lett, egészen elenyészett, el-tűnt a hazáért és szabadsáért vívott végső csatán,

hogyan örökre éljen mindenütt s egyetlen paránya se veszzen el soha.

Itt, hol egy dicső élet hős halálban nyert meg-igazolást, a nagy Petőfi ártatlan lelke a mennyekbe szállt: az ő élete s halála fölötti ábrándozó elmélkedés az ima magasztosságára emelkedik.

*

Nincs költő, kinél a bírálat oly egy lehetne a magasztalással, mint Petőfinél. E költőt csak a leg-szebb dicsőnek lehetne jellemezni. S jelleme oly egy népével, hogy minden dicsőre annak is szól. Volt világhírű dalnoka a hazának, volt a szabadságnak, volt a szerelemnek, bornak, a természetnek, családi érzésnek; kitűnő egyikben a magas képzelet, másikban a mély gondolat és érzélem, harmadikban a csillogó humor, negyedikben a sőtét gúny: — de nincs több oly bánya, mint Petőfi szíve, mely minden nemes érzet és minden drágakövet megtermett maga, dúsabban, mint a többiek: s még kifogyhatatlan egy igazgyöngyben: a tiszta erkölcsi épségben. Mert Petőfi jelleme és költészete a magyar nép maga, — innen szerfeletti nagysága és örökvalta.

Ő az Alföldet, — a tiszta Magyarországot, — természeti bübbjét, egyéni, önálló eredetiségét s a nép csodálatos épségét s öserényeit rögzíté meg örökre, de nem behalaszamozó holt mesterköltés-séggel, hanem költészetében élén. És a népiességet emelte legmagasabbra; — mintha az nem is volna művészet, annyira természet; — művészeté hatalmával a népajkon élő öseréjű nyelvet irodalmivá jegezesítette, hogy ragyogó kristályaiiban gyönyörködjenek a nemzedékek.

Műveinek hangja, eszméi előadása, a kedély elragadó üdősége oly tiszta, mint a tengerszem: azt hinnők, hogy fenekére látunk, de mélységbe nincs buvár, a ki leszállhasson. Gondolatolvasáson törí fejét a század vége: itt mindenki tisztán olvassa a gondolatot soraihoz, s az, összhangzó szépségében mindenkit magához emelve, mindig megmozgatja a nemesebb érzés húrjait. S nem a dőlly magaslátóról tekint az olvasóra. A legegyszerűbb néf fia a legbősebb tudós egyformán élvezi büvös zengzete ellenállhatatlan varázását. Olyan ő, mint a legenda csodatevő Krisztusképe, mely minden embernél, kicsinél és nagyán, egy fölvel volt nagyobb, (mert az isteni ige előtt is egyformán hajolnak meg a népek milliói s fogadják meg tanítását.) — de nagyobb a keresztfa emelte, melyet viselt életében és melyen kiszenvedett az emberiség szent eszméiért.

A durva önkény törpe viadorai azt hiszik, hogy kéjelegve a hatalom legyomorszáinak osztogatásában, ők emelkedtek a dicsőség talapzatára, s a nemzeteket igába hajtva, önmagukat emelték föl és korukat tették nagygyá. De azon lelki őriások, a kik magukhoz, nemes lelkeiket magasságához emelnek milliókat: ezek az egyenlőség igaz apostolai!

*

Petőfi igéi 48-ig az ó-testamentomot jelentik; 48 március 15-ikétől a magyar nemzet evangéliumát. S az első nemzetek első szellemei jöttek üdvözölve elébe. Erkölcsi épségében rejlik fensősége, ez teszi legnagyobb Petőfi költészetét. Ebből fakadt szabadság- és honserzet s művészet, — az oroszláni, dacos erő: védni őseink szerzeményét, a hazát. Ez a legszentebb szó előttünk. S a magyar azért imádja egy hazáját, mert ezek az ősök alkoták, ezért haltak, s ez temetőjük, — az ősök nagyságát pedig jól tudjuk, végtelen büszkék vagyunk rájuk a multból, s ezt követeljük a jelentől. Ez erkölcsi fensőség elismert, ez tett Európára legeleső népei közé a nagy multban s képezte szilárd alapját a birodalomnak, mely szent István koronája alá foglalták, s ez tette, hogy az ezredév nem az öreg-ség jubileuma, hanem a szilárd férfiaság.

Petőfi jelleme és élete példa nekünk, a népnek: e jellem tiszta forrás az eliszaposodott, romlott korban, hol a romlottság elvei már-már jogszabályokul hirdetteknek. Ösbecületessége, ugyszólván szegénységi fogadalmak, nélkülözései, — és eszméiért önfeledőzói készsége: ez erőnyeket kell Petőfi szellemében ünnepelni s az ünnepléssel megőrizni. Érzése, verse, tette, jelleme ugyanaz, s nem választhatni el a költő szárnyalását a hazafi törekvéseitől, s nem képzelhetni lantját életé nélkül, mint a napot sugara nélkül. A napnak vannak homályos foltjai, lángelméknek kórjai: nála minden ép és fény, mert minden eszményi, semmi sem salak. A földdel csak egy pont köti össze: a haza földje, de ez nála a leglélekemelőbb eszmény.

Ő mindazért együtt harcolt, a mi csak ideális; s nincs ideál, mely valaha emberszívben fészelt, hogy az ő szívéből elő ne zendült volna. Ezért ő a mi eszményünk, a költők eszményképe, a költők költője. Ezt nem volt képes sem a szoltáros király, sem a caesari Róma ódaköltője, sem a keresztény lovagkor s az újabb századok dalnokai elérni: csak a modern demokrácia, népszabadság Petőfié. Az író, a ki tetteben, életben humanizmusban nem követi: remek tollal se harcolt Petőfi táborában. A ki ajkán szabadságot, nemzetet, férfias jel-

SEGESVÁRI BÁSTYATORONY.

lehet, becsületet hordva, szívében szolgai és önző: nem híve neki!

Félszázad alatt, — mintha egy évezrednyire távozott volna tőlünk. Vissza, Árpád seregébe. Mert az ő lelke viharzott át akkor a honfoglálók keblén. Még csak félszázadja, — és már Isten, király, s az országok bírja, a történelem szentesíti a Ti küzdelmeteket, a szent háborút, a Te tollad és kardod munkáját. Az egykori harczon ellenségünk legádázabb barátja, bármily kolosszus, erkölcsi szükségét érzé az engesztelésnek s bőlesen és szívesen, ezeréves államéletünk üdvözléséül: éjszak császária Rákóczi kardját küldé el a 49-iki invázióból fennmaradt népgyűlölet gordiusi csomóját kettévágni.

Ez is az ő igazolásuk: hogy a magyar államférfi bölcseségnek, — melyre századokon át nemcsak magunknak, hanem Európának is szüksége van, — a szabadságharc nem volt megszakítása, sőt erős kapcsol a láncszemek közt. A szabadságharc vérbőrn hajnalának köszönjük a béke és jog áldásos napját, — s ennek volt költője Petőfi.

*

Oh, mily találkozás! Oh, mily találkozás!

A szabadság leigája mindenütt s a haza megtámadta mindenfelől, kívülről, belülről.

„Láncz csörg minden kézen, csupán a magyar kezében cseng a kard.”

Petőfi is magyar volt, — és a fiatal katona itt, Erdély bércei közt borult keblére az őz vezérnek, a lengyel szabadsághősnek, Bemnek, mint szerető apa és fiu, kik nagyon rég nem látták egymást, pedig még sohase látták, és nem látták többé soha.

A törekény alkatú költő és a roncsolt tetemű tábornok egygyőlvadt szívők mérhetlen hősies lángjában. Két villám csókolózása volt ez, melyek aztán sujtottak s elenyésztek. Osztrolenka hőse a távol idegenből kelt át a határberceken, hogy a nemetszabadság nevében összeforrva a testvérel, legdicsőségesebb vezére legyen a magyar szabadságharcnak. S az Alföld költője a bércek közt ő érte zendíté meg lantját a legszebben, — ez is legszebb verse volt neki, — határtalan gyöngédséggel szól a vizaknai csata után a nem rettentetők vén hősről, kit csak sebei tartottak életben s tagonkint kellett lovára ültetni. E vers minden sora forró könyektől nedves csókokat lehel az őz bajnok összetört tagjaira s a költő dacos szeme hűséges alzáttal csilg vezére lángeszű tekintetén.

Oh Bem, vitéz vezérem,
Dicső tábornokom!
Lelek nagyságát könnyes
Szemekkel bámulom!

S ha volna ember, kit mint
Istent imádnék:
Meghajlanék előtted
Térden, meghajlanék...

Mint az argonauta hősk, Castor és Pollux, ugy egygyűltek a harcban, hogy mint csillagpár ragyogjanak együtt az égen.

Oh, s mily találkozás!

Te hoztál össze minket! Nem is tudja ugy egy-síteni a nemzet fiait senki, mint Te! A testvérek, magyar és székely, érted jöttek ide, ki az alföldi síkról, hol születél, szintén e hegyek közé jöttél — meghalni. A nagy Magyarországi levén ből-

csőd, sirod a kis Erdélyé lőn, hogy e szent ham-vakkal még egységesebbé tedd az egy hazát, benső kapcsa légy unióknak a nemzeti fejedelmek földével, a Báthoriak, Bethlenek, Bocskaiak, Rákócziak birodalmával!

Eljött hozzád a magyar, kihez így szólsz: „Talpra magyar, hí a haza!” s a székely, kihez így szólsz: „Nem mondom én: előre, székelyek! előre mentek úgy is, hős fiuk!”

Az idő bércei, a századok, a mint Te írad, örökre zengeni fogják neved. Mi azt akartuk megtudni: itt, Erdély e bércei visszhangozzák-e még egy félszázadv nagy és dicső eseményeit, Bem ágyudörgését, Petőfi tárogatóját, a magyar hősk elszánt rohanását a szabadsáért, melynek azok is hasznát veszik, a kik ellene voltak?

És egymást végre átölelve kiáltjuk: „Nem igaz, hogy a magyar testvértelen!”

A róma sasai, a magyarok, itt találják a bércei sasokat, a székelyt. De oh költő, halhatatlan, győzhetlen véreink oda fön vannak köröttek, az istenek honában. Az ős hunnok járnak fön, a havas Hargitán viharozva, a felhős Detonátán mennydörögve s a zimankós Nemere szárnyain lezúgva. S a Te lelked is itt lelkesít, suttogva és harsogva, ki elbűvöl-vén, édes testvéreinké tette az angol, francia, német Góniuszt, a magyar nemzetet pedig büszkévé műveidre, mint az angol Shakespere-re, az olasz Dante-re, a görög Homér-ra, a német Goethe-re. És ismételtetjük, hogy a világ birodalmán a három legnagyobb szellem triumvirátusa osztozik: Shakespere szilárd erejéé a föld, Dante mély lelkéé a tenger s a te szárnyaidé a lég, az ég, a végtelenség, a dal és szerelem és szabadság világa!

Csak alig ötven éve a dicső 48-nak, — s oh, mily viszontlátás! A százlakta földön állva fön, viszontlátod ércszemeiddel Székelyföldön magasló érc-alakját Bemnek, vitéz vezérnek, dicső tábornok-nak! Viszontlátod a székelyt és magyart együtt a békében, s látod a Szabadságot a magyar hazán. Többet is fogsz Te látni még! Lehetetlen, hogy az idők istene megtagadja a véreddel öntözött földtől az áldást, hogy rajta e hon minden gyermekének testvérsége felviruljon!

Tekints, segesvári őrzem. Budavár felé; népfia honvéd és költő itt a határvárnál, ints üdvözlöt karddal a népfia honvédnek a fényes királyi várak-nál. Az első győzelmet az képviseli Buda várfokán, az utolsó, örök diadalt Te itt, Segesvár ormán. A királyt és nemzetet őrzitek ti keletől nyugatig, s legjobb határőr vagy Te költő, ki dicsőségünk határkővét édes, hatalmas, büvös erőddel kiterjesztéd a világ végeig!

Nem vagy Te lenn a földben soha; itt vagy helyeden fön, a honnan beszélhetsz Bemmel Aleppo felé, Rákócziával Rodostó felé és Attilával a csillagok felé! Ez a hely, ez a társaság való Neked, hol fényes homlokod körül villámok játszadoznak és lelked elmereng a téli oránok vad sívöltözésén, — de lenn a nemzet új tavasza virul mosolyogva, viharok fel-dőlhatlanul. Majd tudod Te, mikor rántsd ki kardod és kiáltsd ég-földrázó riadással: „Talpra magyar, hí a haza!”

Hulljon le a lepel szobrodról!

KÖLLŐ MIKLÓS.

Sok időn át emlék és minden dísz nélkül állott a segesvár—fehéregyházi csatatéren elhul-lott honvédek hamvait takaró közös sirhalom, csak az arra vándorló székely utas vetett reá kegyeletből egy-egy követ. Most azonban már

A HALOTT-UTCA A SEGESVÁRI VÁRBAN.

diszes emlék áll fölötté, egy magas kőoszlop, melynek gömbben végződő tetején egy bronzból öntött, kiterjesztett szárnyú turul-madár lebeg, szájában egy meztelen kardot szorítva. Több honvédsír is van a téren itt-ott; de ez a legna-gyobb, melyben mintegy másfélszáz névtelen hős porlad s közöttük minden valószínűség sze-rint Petőfi Sándor is. Így ez az emlékoszlop többi hős társa mellett ő neki is szól.

De egészen csak őt illeti az az álló szobor, mely a közeli Segesvár egyik bástyafokán, a megyeház előtt áll s melyet amazzal egy napon lepleztek le. Ez a szobor szürke gránit-talapza-ton, harczi tartásban, katona köpenyben, mely festői redőkben omlik alá, ábrázolja Petőfi Sán-dort. Az alak egyik lábával előre lép, jobbját magasra emeli, míg baljában hüvelyben levő kardját tartja. Az arca belső hévtől átszele-mült; szemei szinte villámokat szórnak; az egész alak mintegy megelevenedni látszik és egy harciba, vészbe rohanó hősként tűnik föl a szemlélő előtt.

A szobor talapzatának két oldalán egy-egy ércztábla van, a melyekre tíz nyelven vésék be a költőnek ezt az ismeretes jelmondatát:

„Szabadság, szerelem, e kettő kell nekem,
Szerelmért feláldozom az életet,
Szabadságért feláldozom szerelmemet.”

Az előlapon Petőfi neve alatt cserkorszorúval övezett lant és kard nyugszik. Az egész szobor-mű igen jó hatású; csak az a kár, hogy a cse-kély terjedelmű bástyafok igen szűk tér ilyen nagyobb emlékmű számára.

Úgy a csatatéri honvédelemket díszítő turul-madarat, mint Petőfinek imént leírt szobrát *Köllő* Miklós mintázta. Petőfi szobra első na-gyobb szabású alkotása a fiatal művésznek, ki azonban már eddigi műveivel is nagyobb figyel-met tudott kelteni.

Köllő e művét azért tarthatjuk művészi ér-tékűnek, mert rá tekintve látható, hogy ő át-érezte Petőfi lelkületének a varázst, Petőfi korának a nagyságát, fényét, melegét és műve által át tudja lehelni a nézőbe is azokat az ér-zéseket, a melyek az ő lelkét megihlették, mikor Petőfi szobrát készítette.

Köllő Miklós székely származású. Gyergyó-ban, Csomafalván született 1861-ben. Kezdet-ben iparművésznek készült és a hosszúfalusi műfaragó iskolában tanult, a hol csakhamar feltűnt kiváló ügyessége, szorgalma és a széke-lyeket általában jellemző szívós kitartása által. Itt kapott kedvet a szobrászathoz. Majd maga-sabb kiképzetése végett Münchenbe ment, a hol három esztendőt töltött szorgalmas tanu-lással.

Münchenből hazatérve, a megélhetés gond-jai egy időre elvonták a művészettől. Mint mű-asztalos kereste kenyerét és így jelent meg az 1885. évi országos kiállításon is, a hol kiállított készítményeit a bíráló bizottság éremmel tűn-tette ki. Ezen siker után Köllő odahagyta szülő-földjét, a hol Münchenből visszatérte óta tartó-zkodott és Párisba akart menni szobrászati ta-nulmányai folytatására. Ez a párisi út azonban

elmaradt, mert időközben Zala Györgytől meghívást kapván, ennek műtermébe lépett és ott segédkezett az aradi vértanúk emlékszoberának elkészítésében.

A Zala mellett töltött idő alatt fáradhatatlanul, szívós kitartással dolgozott és tanult Köllő; ügyszólván éjt-napot egyggyé téve, hivatásának szentelte magát. Úgyanez volt a párisi világkiállítás, a mely alkalomból Köllő is elment a nagy francia fővárosba és hosszabb időt töltött az ott egybegyűjtött művészeti remek tanulmányozásával.

Párisból visszatérve, egy ideig még ismét Zalánál foglalkozott, majd azonban megvált tőle és önállóan kezdett dolgozni.

Azóta készített kiválóbb alkotásai a királyi palotát és az új országházat díszítik. Ő készítette a kuria lépcsőházában levő négy karyatidot. Az ezredévi kiállításon a történelmi főcsoportot díszítő szobraival tűnt föl, a melyekért a kiállítás után a koronás arany-éremkereszttel tü-

EGYVELEG.

* **Érdekes laboratóriumok.** A párisi Jardin des plantes területén a föld alatt több kilométer hosszúságú, római korból eredő folyosókat találtak. Az igazgatóság most ezeket a folyosókat laboratóriumokká alakította át oly célból, hogy a természetbúvárok ott tanulmányozzák a barlangokban élő s rendszeren szem nélküli állatok életmódját.

* **A vadruczák repülését** sikerült megmérnie egy irlandi csillagásznak. A Blun Hillen levő meteorológiai intézetben épen a felhők mozgását mérték, mikor egy csomó vadrucza épen arra repült. Többszörös mérés után kitűnt, hogy a ruczák 308 méter magasban óránként átlag 76.4 kilométer sebességgel repültek. A szél éjszokról fűt, de gyöngén, a ruczák pedig éjszakkéletről húzódtak délnyugat felé.

* **A 16 eledel nélkül** teljesen jó állapotban el lehet 25 napig is, ha van elegendő vize, sőt 17 napig még víz nélkül is kibírja, de csak 5 napig tartó kizárólag szaraz eledellel, azaz itatás nélkül.

* **Az első ártézi kutat** a Szaharában 1856-ban fúrták Tamerna oázisban, hol 28 napi fúrás után hatalmas szökőkút állott elő. Azóta 452 kutat és 320 szökőkutat készítettek, melyek közül több valószínű oázist létesített, tisztán a szökőkútakból naponta 8 millió liter víz jő ki. A tervezett nagy szaharai vasut mentén is mindenütt akarnak kutat fúrni.

* **Kecsákat** használnak Svájc némely vidékén, valamint Dél-Amerikában is juhász-kutyák helyett. Igen jól tudják a juhokat rendben tartani, különösen hirtelen záporosó vagy jégeső alkalmával összerelni s biztos helyre vezetni.

* **A lovak** rendkívül félnek élettelen társaiktól. Bárminő dög legyen az istállóban vagy az utcán, közönyösen veszik, de ha látásuk pusztul el, valószínű forrongás tör ki közöttük s igen nagy a rémületök.

* **A motoros bérkocsik** Párisban nagyon népszerűek lettek. Sok esetben azt tapasztalták, hogy háromszor olcsóbbak, mint a lófogatu bérkocsik s e mellett kétszer oly gyorsan szállítják az utasokat.

RÁTH KÁROLY.

1821—1897.

A hírlapok már hetek óta részvétellel üdvözlözték napról-napra, hogy Budapest főpolgármestere aggodalmasan beteg. Egy ideig hol leverőbb, hol vigasztalóbb hírek váltakoztak. Végre azonban mégis a legrosszabb következett be. A különben erős természetű agastyánt sirba döntötte régi keleti, de sokáig sikeresen leküzdött vagy legalább mérsékelt betegsége, a vesebaj, melyhez utóbb még hashártyagyulladás is csatlakozott. Ez a kettős kór aztán felemésztette minden erejét s 77-ik évében kioltotta életét a múlt július hó 30-án. Az egyesített főváros első polgármesterének, Kamermayer Károlynak halálát néhány hét múlva követte az első főpolgármester Ráth Károly halála.

Budapest közönsége megilletődéssel fogadta a rögtön elterjedt gyászhirot, mert Ráth Károlyban olyan férfiút tisztelt, a ki életének főleg utolsó 24 esztendejében minden tehetségét, készségét és munkaerjét a fővárosnak szentelte s mindenütt ott volt, a hol a fő- és szék város érdekeit előmozdítani vagy védeni kellett. Ő ugyan Budapest igazgatásának mint a kormány bizalmi embere állott az élén, mindazáltal úgy tudta vinni szerepét, hogy sem a kormány, sem a főváros iránti kötelességei nem jutottak egymással kibékíthetetlen ellentétbe.

Hivatalában, melyen 1873 óta négyszer erősítette meg a közbizalom, maga volt a megtestesült pontosság. Nagy ok lehetett az, mely őt egyszer-egyszer, de általában igen ritkán, közgyűlési elnöki székének elfoglalásától visszatartassa. A főváros ezer ágú igazgatásában minden nagy és kis dolgot alaposan ismert. Mindennek kiterjedő figyelmét semmi sem kerülte el. Még évenkénti szabad idejének nagy részét is

Erdélyi fényképe után.

RÁTH KÁROLY.

hivatalának szentelte. Nyaraló helyére is rendszeren maga után küldte a folyó ügyek iratait, hogy az ő pihenése miatt semmiben ne történjék hátramaradás vagy fönnakadás. E mellett közmondásos ügyességgel, tapintattal és diszszel képviselte a fővárost azon igen gyakori esetekben, midőn a királyt vagy a királyi család tagjait, idegen méltóságokat és előkelőségeket kellett fogadnia s üdvözlő vagy részvétnyilatkozatokat vivő küldöttségeket kellett a korona vagy a kormány elé vezetnie.

Nagy barátja volt a társas köröknek; szerette és pártolta a művészeteket s egyike volt a leggondosabb családfőnek.

Életről részletesebben a következő főbb adatokat soroljuk el.

Ráth Károly 1821-ben, február 20-án született Budán, régi patricius családból. Székes-Fehérváron végezte középiskolai tanulmányait s Pesten a jogot. Közpályáját 1841-ben, húsz éves korában kezdte meg a királyi táblánál mint hites jegyző, s miután egy évig a kir. jogügyek igazgatóságánál működött, letette az ügyvédi vizsgálatot. A szabadságharc idejében, 1848-ban nevezték ki a váltó feltörvényszékhez jegyzővé, s már ekkor oly népszerűsége emelkedett, hogy polgártársai városi képviselővé választották. Mint ilyen szervezte a pesti huszársírséget. Előző volt az újonczbizottságnak.

A szabadságharc után mint tekintélyes ügyvéd működött a fővárosban. 1860-ban, a mikor a magyar törvénykezést visszaállító országgyűlési értekezlet összeült, ennek az értekezletnek tagja s a hiteltörvények előadó jegyzője lett. A politikai téren való első nyilvános fölépése is ebben az esztendőben volt. A Budapest-lipótvárosi követválasztásán nagyon korteskedett Szalay László, a történetiró mellett, Borsodi ellenében, a ki a jelöltségtől kénytelen volt visszalépni.

Öt évvel később, 1865-ben, a második országgyűlési ciklus kezdeté előtt már öt léptették föl képviselőjelöltnek e kerületben báró Kemény Zsigmond, a «Pesti Napló» szerkesztője ellen; de a fényes tollu publicistával szemben kisebbségben maradt. A kiegyezés esztendejében, 1867-ben jutott be Ráth a képviselőházba, a mikor a jözséfvárosiak választották meg.

Nem sokára *causarum regaliu director*-rá, a királyi jogügyek igazgatójává nevezte ki a felelős kormány, 1869-ben a legfőbb ítélőszék tagja, 1871-ben pedig a királyi tábla alelnöke lett Ráth Károly. A bírói pályán azonban csak 1873-ig maradt, a mikor az egyesített Budapest főpolgármesterévé választották.

1872-ben hozták meg a Buda és Pest egyesítéséről szóló törvényt s 1873-ban, októberben került a sor a törvény végrehajtására, a mikor az egyesült főváros törvényhatósági bizottságába először kellett tagokat, a főváros élére pedig főpolgármestert választani. Deák Ferencz

A FEHÉREGYHÁZI EMLÉKOSZLOP FELAVATÁSI ÜNNEPÉLYE. — Dunky fényképe után.

tették ki. 1896-ban készítette el a Szeged városa által nála megrendelt *Szentháromság* szobrot is. Nem régiben kapott megbízást az új királyi palota részére is. Erdély és Fiume jelképi ábrázolását kellett elkészítenie szoborművekben, a melyeket a kész minták után már faragnak is kőbe.

Végül meg kell említenünk még az épülőben levő erzsébetvárosi templom részére a főváros által megrendelt munkáit: *Patrona Hungariát*, *Szent Istvánt*, *Szent Lászlót*, és ezek mellék-alakjait, a melyek már szintén gipszbe öntve állanak Köllő műtermében. Ezek a templom fő homlokzatát fogják díszíteni.

Köllő még csak harminczhat esztendő, így legjobb munkáerejében van. Művészetének az az újabb sikere, a melyet Petőfi geszvári szobrának megalkotásával ért el, bizonyára nagyon buzdítólag fog rá hatni, s így bizton várható, hogy még kiválóbb szobrászi alkotásokat is fogunk tőle látni. Hogy így legyen, a magyar művészet minden igaz barátja őszintén kívánja.

Kornis Elemér.

* **Értékes puszkagolyók.** Kaszmír határán a hunzahok legutóbbi lázadása alkalmával az angol katonák azt az érdekes felfedezést tették, hogy a benszülőttek puszkagolyóinak egyrésze ólommal bevont gránátok voltak. Minden esetre ritkaság, hogy drágakövekkel lövedőznek. Az angolok lehetőleg minden ilyen golyót összegyűjtöttek.

* **Sodoma és Gomora** pusztulását egy pár Palestinában járt német tudós nagyon valószínűnek tartja. Nem földrengés pusztította el ezeket a városokat, hanem a Jordán vizének álmósása következtében beállott földomlás, melyet a kénköveg és szénkéneg kiomlése követett s ez a két gáz gyűlt meg akár közönséges tüztől, akár villámcsapástól, mivel a földomlás gyakran jár együtt a viharral. A gázokkal aszfalt és petroleum is ömölhetett ki, mely szintén meggyűlt. A katasztrófa idejének megállapítása végett a bibliában említett sötétség volt az irányadó. Teljes napfogatkozás 1763-ban Kr. e. volt, a mikor Ábrahámnak megjósolták Izmael születését s akkor csakugyan Izmael a «Generis» XVII-ik fejezete szerint 13 éves volt. Így Sodoma pusztulása Kr. e. 1750-ben történhetett.

* **Az eszűzés** folytonos gyarapodását állapította meg Flammarión Franciaországra nézve. Adatai 1689 óta állandó gyarapodást mutatnak.

* **A tenger gilisztái.** A Csendes-oczeánnak az egyenlítő körül fekvő szigetcsoportjai mellett évenként kétszer, többnyire októberben és novemberben óriási mennyiségben lepi el a tenger felszínét egy a gilisztához hasonló úgynevezett *palolo* féreg, mely fél méter hosszú s 2—3 milliméter vastag. Nehány óra múlva ismét eltűnnek az állatok, de a tenger vize tele van zöldes-fehér tojásaikkal. A bennszülőttek az októbert a féreg után sok helyen *kis palolo-hónapnak*, a november *nagy palolo-hónapnak* nevezik s ilyenkor kosarakkal és rostákkal nagy mennyiségben szedik össze az állatokat, a melyeket nyersen, vagy kenyérfalevelekben sültve eszik meg. A palolo ize hasonlít az osztrigához; sok európai ember is nagyon jó ízűnek tartja.

* **Az acéltoll** föltalálásának kora ismeretlen. Mondják, hogy már Dürer korában élt egy Neudörfer nevű nürnbergi írómester, a ki rézlemezekkel próbált írni. Annyi bizonyos, hogy a XIX. század kezdetén már többször használtak réz, ezüst, sőt egyéb érc tollakat is a szépírásához és könyvmásolásához. Az első acéltoll-gyártást 1830 körül Perry angol alapította. Újabban néhány római régiséget találtak, melyek bronzesövények a mai írón alakja szerint s valószínűleg szintén írásra használtattak.

RÁTH KÁROLY TEMETÉSE. — A GYÁSZMENET A KOSSUTH LAJOS-UTÓZÁBAN.

Weinwurm fényképe után.

maga kérte föl Ráthot, hogy vállalja el a főpolgármesteri állást. A korona ugyanis a törvény értelmében a kormány előterjesztésére három egyént kinevezhet főpolgármesternek s a kormány ilyen esetekben mindig azt a taktikát követte, hogy a második és harmadik helyre olyan egyéneket hoz javaslatba, a kiknek megválasztása az első jelöléssel szemben különféle okok egész sokaságánál fogva ügyszövevényes lehet. Ráth volt első helyen jelölve s Deák Ferencnek sikerült Ráthot megnyerni erre az állásra, melyre akkor először s azután minden hat évben újra meg újra megválasztották.

A főrendiház újjászervezésekor a főrendiháznak is tagja lett; azonkívül a királyi kegy számos rendjellel tüntette ki. Sok egyesületnek tagja, elnöke és tiszteletbeli hivatalnok, így igazgatója volt a Pesti magyar kereskedelmi banknak is.

Most, hogy elhunyt, a főváros saját halottjának nyilvánította s nagy pompával takarította el sok ezer főnyi közönség gyász kísérete mellett. Egyszermind azonnal megbízott a tanács. Hogy a népszerű főpolgármester érdemeinek valami nagyobb szabású emlék létesítése által való megörökítéséről gondoskodjék s erre vonatkozó javaslatát mennél előbb terjeszse a közgyűlés elé.

Ráth Károly főpolgármester halála fölött a király is részvétét nyilvánította s a belügyminiszter bízta meg, hogy az elhunyt családjának tudomására hozza. Az érdemes férfiút a főváros temette el nagy gyászompompával augusztus 2-ikán délelőtt. A ravatalt, melyet az elhunyt zöldfa-utcai házában állítottak föl, a koszorúk tömege borította el. Az augusztus 2-ikát megelőző éjjel innen vitték át a koporsót a belvárosi templomba s ott helyezték újabb ravatalra. A temetésre a rendőrség nagy számban vonult ki, hogy a rend fenntartásáról intézkedjék. Sok ipartestület zászlók alatt jelent meg. A fekete posztóval bevont templomban a politikai, a közelet elsőrendű képviselői jelentek meg. A törvényhatóságok közt természetesen a főváros egész tisztí kara, a katonaságtól a budapesti ezredek parancsnokai. Délelőtt 10 órakor kezdődött a gyászszertartás a templomban, melyet Kirner Károly plebánus végzett. Aztán a tüstöltek és rendőrség sorai közt tették a koporsót a díszes halottas kocsi, mely nem sokára a régi városház előtt állt meg. A szónoki emelvényről Márkus József polgármester mondott búcsuztatót a városi hatóság nevében, aztán tovább indult a menet a nagy tömegben elrepelt utcákon. A lámpákat mindenütt fától borította, s a gázlámpák felgyúltak. A gyászmenetet egy szakasz díszruhás lovasrendőr nyitotta meg. Ezeket mintegy tíz lépésre a gyalogrendőrszakasz követte. A városi csatlósok következtek ezután festői díszöltözetükben. Majd a testületek, egyesületek jöttek lobogóik alatt, egymás után, ezeket dúsan megrakott koszorúkosok követték. A főváros díszlobogóját hozta ezután a főváros három huszára, a kik után a csatlósok haladtak. Ezek után a városi hivatalnokok következtek, a kik után városi szolgák s kis tölgyfa sarkaszerzet, két csatlós pedig az elhunyt rendjeleit vitte. A halottaskocsit a családtagok és notabilitások, a fővárosi törvényhatóság tagjai s a gyászolóknak hosszú kocsisora követték, végül egy szakasz lovasrendőr zárta be a menetet. A temetés után a fővárosi hatóságok s a városi bizottsági tagok a temető felé mentek s a sírtól elváltak. Egy óra körül ért véget a gyászszertartás.

VASCO DA GAMA JUBILEUMA.

A kis Portugál nagy ünnepet ül, melyre a művelt világ minden nemzetét meghívja. Most van ugyanis negyedszázados évfordulója annak a világtörténelmi fontosságú eseménynek, hogy a portugál *Vasco da Gama* vezetésével az Afrikát megkerülve, felfedezték az egyenes tengeri utat Kelet-Indiába. A nemzet dicsőséges korszakának fénypontja volt ez az esemény, melyet a nagy költő Camoens hőskölteményben énekelt meg s melyet méltán helyez a tudomány is Kolumbus világhírű utazása mellé. Jelenleg a szuezi csatorna fennállása óta s a közlekedés mesés fejlődésében a Kelet-Indiába vezető tengeri út igen sokat veszített jelentőségéből, de mindenki kénytelen elismerni, hogy e nagy felfedezés nélkül még Amerika felfedezése után is igen sok tekintetben hátramaradt volna az európaiak ismerete a földgömbökről.

Kelet-Indiáról már az ó-korban is mesés hírek voltak, Nagy Sándor hódító hadjárata hírvét még jobban növelte s a rómaiak élénk összeköttetésben állottak a csodákkal. Később

az iszlám terjedése megszakította az összeköttetést Európá és Kelet-India között s csak a XIII-ik században a Marco Polo regényes utazása keltette fel ismét a vágyat Kelet-India iránt. Ide indult Kolumbus is s holta napjáig azt hitte, hogy nem új földet, hanem Indiát fedezte fel, ezért nevezte el a középázsiai szigeteket «Nyugat-India»-nak s azokat lakóit «indianok»-nak.

A portugálok, kiket különösen Henrik herceg kitűnő hajósokká tett, igrig szemmel nézték a spanyol Kolumbus diadalát, annál inkább, mert Afrika nyugati partjait már ismerték s egyik derék hajósuk, Diaz Bertalan közvetlen Kolumbus utazása előtt már eljutott a «Jóreménység foka»-hoz, a mai Fokföldhöz, mely tudvalevőleg Afrika legdélibb csücske. Mindenki sejtette, hogy erre visz az út Indiába s ezért a Nagy Emanuel portugál király 1496-ban megbízott egy kiváló portugál főembert, Vasco da Gamát, hogy ezen az úton tovább haladva, mielőbb igyekezzék a kincsekben gazdag Kelet-Indiába eljutni s ott hódításokat tenni.

Vasco da Gama, kinek születési évét nem tudjuk bizonyosan, körülbelül 37 éves volt ekkor s már kitüntette magát, mint katonai és tengerész. Az előkészületeket nagy gondokkal tették meg. Négy hajót adtak a felfedező rendelkezésére, melyek közül a legnagyobb is csak 25 méter hosszú s 120 tonnátartalmú volt ugyan, de az

VASCO DA GAMA.

akkori viszonyokhoz képest pompásan felszerelt s tudományos eszközökben gazdag volt. Három hajót a főangyalok nevére kereszteltek el Gábor, Mihály és Rafael névre, a negyedik csak szállító hajó volt ágyúk nélkül. A vezérkék között ott volt Gama öccse, Pál és Diaz kitűnő kormányosa, d'Alemquer.

1497 július 8-ikán indult el a kis hajóraj a Tajo torkolatától, miután az összes tisztikar a király és udvar jelenlétében meggyónt és áldozott. A hajózás nagyon kedvezőtlen időben indult meg. Először teljes szélsésvihar volt, majd számos vihar, úgy, hogy a tropikus forrásoktól is elcsigázott legénység már lázadásba tört ki, de Vasco da Gama vasakarata legyőzte az ellenszélülést. Midőn dél felé közeledtek, Szent Ilona szigete vidékén, megváltozott az időjárás s azon túl kedvező volt útiuk. Még az év vége előtt elhatoltak a Fokföld előtt és Karácsonykor egészen új, európaiak által soha sem taposott földön pihentek meg, melyet e nap emlékére «Natal kikötőnek» neveztek el.

1498 január 23-án Szofalá, március 1-én Mozambiqueba értek. Itt találkoztak legelőször az arabokkal, kik ösztönszerűleg sejtették, hogy a portugálok útja jövőben sérteni fogja az ő kereskedelmi érdeküket s ezért az első megkezdés után áskálódni kezdtek ellenük. *Vasco da Gama* vasakaratainak sikerült azonban minden nehézséget elhárítani s már május 20-ikán elérte Calikut, mely abban az időben Kelet-Indiának egyik legfontosabb kikötő városa volt. Az ottani uralkodó, a Szamudrin, kegyesen fogadta a fehéreket, kik bőven osztogatták az ajándékokat, azonban az arab kereskedők itt is

fölkeltették az ellenszenvet a portugálokkal szemben, kiknek csakhamar fegyveres kézzel kellett hajójukhoz utat csinálni.

A nagy fontosságú út azonban szerencsésen megtették, s Vasco da Gama indiai kincsekkel megrakodva vigan tért vissza hazájába, hova 1499 szeptember havában érkezett meg. Lisszabonban s az ország többi városában nagy ünnepeket rendeztek, hogy megünnepeljék annak a férfinak az emlékét, ki — királyi szavai szerint — megoldotta a nagy feladatot, mi módon lehet hazáját a jöltét legmagasabb fokára emelni.

A portugálok hasznukra fordították ezt a nevezetes felfedezést. Rögtön 13 hajóból álló hajóraj ment Cabral Alvarez vezetésével Calicutba s ott gyarmatokat létesített. De az arabok ekkor még nem engedtek s Cabral eltávozása után elpusztították a gyarmatokat s leöldöstek minden portugált. Ez volt az ok arra, hogy Vasco da Gama újból Kelet-Indiába ment. Második szereplése rettenetes volt, rombolt s pusztított mindent, meghódította Calicutot s ezen kívül még Cochint tartományt is. Diadalal tért hazájába vissza, hol újból nagy kitüntésekben részesült.

Sok időn át nem tudunk esztől Vasco da Gamáról. Mintegy húsz évig Évora nevű falusi jószágán élt s nem vett részt a közügyekben, valószínűleg sérte érezte magát, mint annyi sok felfedező. Eleve végén azonban egy újabb keletindiai lázadás elfojtására az öreg harezost kérték fel s kitüntetésül Vidigueira grófnak és India alkirálynak nevezték ki. 1524 április havában indult el hazulról s már szeptemberben érkezett Goába, de rövid idő múlva, december 25-én meghalt Cochinban. Ott temették el a ferenczrendiek zárdájában s sírkövet állítottak számára Travancoreban; 1538-ban azonban hazájába vitték csontjait s Vidigueirában temették el. Szerencsére nem érte meg, hogy hazája, melyet felfedezése oly magas polcra emelt, erről a dicsőségről csakhamar lehanyatlott s mindinkább mélyebbre sülyedt.

A "SAS", ANDRÉE LÉGHAJÓJA.

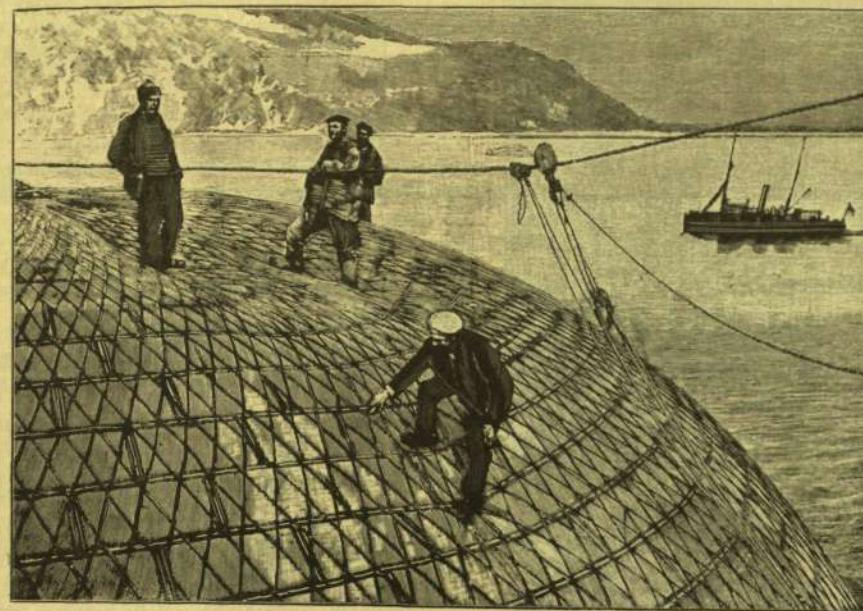
Ma már kétségtelen, hogy azok a postagalam-bok, melyekről kezdetben azt hitték, hogy *Andrée* merész utazásának sikerét bizonyították, nem a «Sas»-ról bocsáttattak ki s így a híres léghajós vállalatának sikeréről nincs semmi bizonyítékunk. Mindamellett több igen tekintélyes sarkutazó és szakember egész határozottan kinyilatkoztatta, hogy dr. *Andrée* merész kísérlete valószínűleg sikerülni fog legalább annyiban, hogy léghajójával a sarkponthoz sokkal közelebb fog jutni, mint ez előtte másoknak sikerült.

Ennek a nyilatkozatnak támasza *Andrée* egyéniségén kívül, kiben a híres felfedezők csaknem minden jellemző sajátossága megvan, léghajójának, a «Sas»-nak kitűnő szerkezete is.

A «Sas» tudvalevőleg két évvel ezelőt készült s körülbelül 200,000 forintba került. A nagy költség közadakozásból jött létre, melyhez Oszkár svéd király 17,000, a nem rég elhunyt Nobel Alfréd 35,000 forintot adtak. Maga a léggömb mintegy 75 láb magas s az egész készülék a csolnak aljától kezdve 100 lábnál több. A léghajó hűvelve háromszoros selyemből áll lakkal összeragasztva. Fő sajátossága a vezető és kormányzó készülék, mely 1000—1200 láb hosszú kötelekből áll, a hosszúságokban azért van különbség, hogy ha egyik kötel valamin fennakadt a másik szabad legyen; a vezető kötelek a léggömb után húzódtak az utazó tetszése szerint, úgy, hogy a hajó repülését semmi tekintetben ne akadályozzák. *Andrée* terve szerint állandóan mintegy 500 láb magasságban haladt volna a föld felszíne felett. A csolnak is úgy van szerkesztve, hogy bármely időben egész szabad kilátásuk legyen az observatoriumból minden irányban.

Tudvalevőleg hárman indultak a merész útra: *Andrée* kívül dr. *Strindberg*, egy 25 éves tudományos képzettségű ember és *Fränkel* nevű mérnök. Maga *Andrée* is mérnök.

Az expedíciónak már a múlt nyáron el kellett volna indulni, azonban akkor a kedvezőtlen időjárás megakadályozta őket. Mostkorán elvégezték az előkészületeket, *Andrée* és két társa már június kezdetén elutaztak a Spitzberga éjszaki nyugati partján levő Dán szigetre, a hol a léghajó egész télen fedett helyen volt; a munkálataikkal június 21-én készen voltak. Déli és dél-

ANDRÉE ÉJSZAKSARKI UTAZÁSA. — A léghajó megvizsgálása az indulás előtt.

nyugati szelek hosszabb ideig akadályozták a felszállást; az utazók ezen idő alatt többször föleresztek a léghajót, mint képünk is mutatja, hogy minden lehető módon tökéletesítsék s javítsák azt. Július 11-én végre útra keltek. Számításuk szerint óránként mintegy 35 kilométert kellett volna haladniuk s így két nap alatt könnyen elérhették volna a sarkpontot; most már idestova egy hónap óta vannak távol s nincsen felőlük semmi hír. Kétségtelen, hogy a léghajó — ha ugyan meg nem semmisült — azóta már leszállt s a merész utazók most valami lakatlan helyen vannak, honnan nem adhatnak magukról hírt.

Egyébiránt hovatovább mind többen sikertelennek tartják a szakértők az *Andrée* vakmerő vállalkozását. A léghajósok majdnem kivétel nélkül lehetetlennek állítják, hogy a «Sas» — még ha minden körülmény kedvezett volna is, célját megközelíthette legyen. Mert a léggömb a gáz folytonos kiömlése miatt semmi esetre sem maradhatott annyi ideig a levegőben, a mennyi a sark elérésére a legjobb szél mellett is szükséges lett volna. S a gázkiömlést, csakis folytonos sulykidobással lehetett volna ellensúlyozni, a mely célra azonban *Andrée* elég anyaggal nem rendelkezett, minek következtében a léggömbnek kellett volna előbb le kellett esni vagy a jeges sivatagra valahol, vagy a tengerbe.

Hogy ennek nagy valószínűséggel így kellett történni, az eddigi tapasztalatok mind ezt bizonyítják.

De föltéve, hogy csakugyan sikerült volna *Andrée* éknek sarkitájakon átrepülni, még ebből sem volna a tudományunk különösebb haszna. Mert hiszen ha Sibiria vagy Észak-Amerika valamelyik részére leszállottak, tehát a sarkot csakugyan elhagyták volna is: egyáltalában nem tudhatnák, hogy csakugyan jártak-e magánál a sarknál, vagy pedig attól jó távol szállottak-e el, olyan helyen, a melynél mások már közelebb is jutottak volt a sarkhoz?

Igen, mert azon a tájon már sem a nap forgása sem a csillagok állása segítségével nem lehet tájékozódni s a léghajósok még csak sejtéssel sem bírhatnak róla: hol, micsoda táj felett lebegnek? S ha épen a sarkpont felett repülnek is el, azt sem vehetnek észre. Szintén így használhatatlan ott az iránytű is, melyre a delejsark közelléte erőfelett zavarólag hat, minek következtében nagymértékben rezeg, ingadozik, elhajlik s tengelye körül forog, szóval teljesen megbízhatatlan.

Ma már ügyszövevényes csak *Eckholm* svéd tudós bizik még az *Andrée* vállalkozásának sikerében; az ő elmélete szerint sikerrel járhat a vakmerő út, a mi hogy úgy legyen, bizonyára mindenki óhajtja.

KÉPEK A FILIPPOLISZI BÜNPÖRBŐL.

A bolgár hegyek közül május havában egy sötét bűntett hírei szálltak szét egész Európában.

Eleinte csak burkolt formában terjedt el a gyanú, mely suttogva adta tovább, hogy *Bojcev*

Deeskó, a fejedelem testőrszázadosa, eltette láb alól azt a leányt, a kit szerelmi ígéreteivel elcsábított, a kit a büszke tiszt anyja is magáéva fogadott s magához vett, mikor gyermeket szült, hasonlatost az atyához, de a ki végre terhére lett az elegáns bolgár gavalárnak. Alkalmatlan volt neki, mert nősilni akart, feleségül venni a dúsgazdag *Gregori* pápa leányát, a kinek hozomány-aranyai menekülést ígértek neki adósságainak nyomaszót terhéül.

A közönség ismeri a borzalmas eset részleteit. Tudja a hírlapokból, mint igyekezett a hatalmas hamuba fojtani a lángot, mely a bolgár társadalom elejét nagyon csúnya színben tinte fel.

De a kényes ügy elsimítása nem sikerült. A művelt világ figyelmé megbotránkozva fordult Szófia felé, előbb várva, aztán követelve az elégtételt azért a borzalmas gaztettért, a melyhez hasonló talán az egészen vad népeknél sem igen fordul elő. Bulgáriában pedig nem valamely műveletlen ember esett valóságos állati elvetemültségbe, hanem egy képzettségre, a kinek hozomány-aranyai menekülést ígértek neki adósságainak nyomaszót terhéül.

A közönség ismeri a borzalmas eset részleteit. Tudja a hírlapokból, mint igyekezett a hatalmas hamuba fojtani a lángot, mely a bolgár társadalom elejét nagyon csúnya színben tinte fel.

Ez a szegény teremtes magyar származású volt, s ez az oka, hogy a magyar közönség is érdeklődve várta: kiderül-e az igazság, sulyos

lesz-e a megtorlás ökle, mikor hatalmasokkal kell éreztetnie, hogy igazság csak egyforma van a földön, mely nem tesz különbséget a keztűs kezű s a kerges tenyerű gyilkosok között.

Azonban a várakozás részben kielégítetlen maradt. Nem tudja a közvélemény felfogni, hogy mikor azok fölött kell sulyos ügyben ítéletet mondani, a kiknek állásuknál fogva a jog, az erkölcsiség útmutatóinak kellene lenniök, épen ez állásukban s a körülményekben, melyeket csak homályosan vázolnak, enyhítő okokat látnak a bírák. Az arcul ütött igazság megálázva vonult meg a bolgár törvényterem zugában, mikor a hidegen mosolygó *Bojcev* és czinkosai előtt az ítéletet kihirdették.

Már a védekezésnek azért a férfiatlan módjáért is, melyet minden bírálat felett állóknak gyanúsításból szőtt *Bojcev*, megérdemelte volna a szép alakú, de undok lelki testőrtiszt a bitót. És hogy *Novelics*-et, a filippopoliszi rendőrfőnököt, nem ítélték el felelősségre azért, mert úgy védekezett, hogy «azt hitte, hogy felsőbb parancsra kell gyilkolnia», bizony abban sincs sok igazság. A harmadik vádlottal, *Bojdan* Iliével nincs mért foglalkoznunk. Ez a részeges, durva esendőúr ügyis csak gyilkoló eszköz volt a sötét drámában. Ha ez is sulyos börtönt érdemelt, akkor társai százaszorosán méltók voltak a halálos ítéletre. De a bíróság elégnék ítélte az életfogytig tartó fogság kimondását. És ez európai bíróság!...

Lapunk mai száma négy képet mutat be a szerencsétlen magyar énekesnő tragédiájából.

Az első *Simon Annát* ábrázolja abból az időből, mikor még szerelme idill volt. Boldogságtól áradó levél kíséretében küldte meg a képét tavaly ősszel édes atyjának. Érdekes arcul nő, a kinek szeméből mintha valami szomorú sejtelen csillogna ki.

Váratlan véres halál szakította meg e boldogtalan leány 22 éves életét; de van e hirtelen katasztrófában is végzettszerűség. Az édes anyja könybe lábadt szemekkel mondta e sorok írójának:

— Mikor februárban vissza akart menni Szófiába, alig engedtem. Így búcsúzott: — Isten veled papa, mama. Lehet, hogy soh'se látlak többé. Ő mindenre képes; de szeretem Deeskót, mama; ha megöl is, — szeretem.

És ezt az elfojthatatlan érzést a bíróság «alkalmatlankodás»-nak mondta!

A másik kép a kis *Ginédé*. Mikor fenn jártam nagyszüleinek Révay-utcai lakásán, a kis szőszke *Gina*, a ki nagyon hasonlít *Bojcev*-hez, a mamája és a *Bojcev* arczképével játszott, gögicselve közbe:

— Tata *Bojcev*, mamka Anna!

Szimon Anna atyja ölbe vette a csacsogó apró jószágot és fűrtös fejcsékéjét simogatva mondta:

— Kétszer szánta halálnak ezt is az apja.

ANDRÉE ÉJSZAKSARKI UTAZÁSA. — A léghajó a Jögesteiger felett.

Egyszer még a tél elején ellopatta, oda adta egy angyalcsinálnak; de Anna rátalált; másodszor most, anyja halála után; ekkor én kutatam föl szegénykét. Nagyon rozsló nézett ki; de most már magához tér.

Az őszbe csavarodott fekete hajú, hatalmas természetű ember a szekrényből egy elmosódott képet vett elő s elem tartotta:

— Ez az a hely. A Marica folyó partja. Le-fényképeztettem magamnak, hogy a sirját lássam legalább néha.

A sötét dráma e szomorú színterét is bemutatjuk olvasóinknak.

Negyedik képünk *Novelics* rendőrfőnököt ábrázolja. Semmit mondó bolgár típusú arcz, melyről semmiféle arczismerő nem olvasná le a gyilkos hajlamot. Talán csak a vérévé vált engedelmességből fertőztette be kezét a magyar leány vérével.

A főbűnös, *Bojcevsz* testőrkapitány arczképét lapunk egyik előbbi számában bemutattuk.

Visszatérő alak a bűnpörben *Bojcevsz*, a dúsgazdag *Gregori* pápa lánya, a ki divatosan öltözködik, francziául beszél, szóval művelt hölgy s a kinek lelke mégis annyira barbár, hogy a tárgyalási teremben botrányt keltve, többször így fakadt ki:

— Nem értem, hogy lehet egy énekesnőért ennyit zaklatni egy testőrkapitányt.

A *Szimon* Anna drámájának vége. A sajnálatra méltó leány szeretett és nem tudta megérteni, hogy a szív kincseit hogyan lehet fölcserélni *Gregori* úr aranyával, nem tudta fölfogni, hogy egy atya mint hagyhatja ott véréből született gyermekét, nem tudott fölbredni az álmából, hát elaltatták a gyilkos kezek végképen.

Európa megdőbbsen áll az utolsó felvonás függönyének legördülésekor és várja, lesz-e folytatása az ügynek a színpalak közt.

S úgy látszik, hogy lesz. A gyilkos kapitány fölmentett öccse nyilvánosan halállal fenyegeti a terhelően valló tanúkat s nem lehetetlen, hogy még fog embervért folyni a meggyilkolt magyar énekesnő miatt.

Bulgária pedig, hol e középkorba illő büntett megesett, kényelmetlenül érzi magát, mosakodik és szorongva készül a Konstantinóv költő politikai gyilkosainak leendő bűnpörére, a mely ismét sok szennyező fog napfényre hozni, sokkal többet, semhogy a bulgár társadalom valaha tisztára tudná mosni magát tőle. P. M.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A Budapesti Szemle augusztusi kötete közleményeinek sorozatában *Forster* Gyula nagyrészt és épen most alkalmasszerű tanulmányt kezd meg «A katolikusok autonómiajáról». Egész történetét és előzményeit adja ennek a fontos ügynek, oly részletesen, mely kimerítő egészében tárja föl minden mozzanatát, sok vonatkozással egyéb kérdésekre. Az autonómiai kongresszus előtt bizonyára sok tájékozást szolgáltat. A füzet továbbá meg a következőket tartalmazza:

Angyal Dávid nagy elevenséggel írja meg Erdély történelmének egyik nevezetes korszakát «Bethlen Gábor első támadása» czim alatt. A beszerce-bányai országgyűléstől a hainburgi békealkudozásig tart a sok forrástanulmányból készült dolgozat, melyből most az első közlemény jelenik meg. *Stein* M. Aurél, az akadémia külső tagjának az akadémia május 24-iki közgyűlésén tartott székfoglalója következik «A fehér hunok és rokon törzsek indiai szerepléséről». Kiemeli ebben a vonatkozások fontosságát, melyek az indiai és nyugati műveltség közt kifejlődtek, s a hellén műveltség nyomait az indiai érméken és szobrokon. A fehér hunok az ötödik század közepén jelentek meg az indiai határszéleken, s az újabb ind feliratok sejtetik, hogy ezek, kiknek hódítása száz évig tartott az indiai határvidéken, az Európában szereplő hunokkal ugyanazgy nemzet, és török nemzetiségű volt. Nyomuk csak a tizenegyedik században tűnik el Mahmud szultán döntő győzelme után. *Szilasi* Mórész folytatja és befejezi cikkét «A finn nép és hazája» czim alatt. «A képzőművészeti társulat tavaszi látogatásáról» írt *Mitrovszics* Gyula cikkének. Ezt az elhunyt *Brassai* Sámuelnek levele követi «A magyar helyesírás módosításáról». Ez egy 1891. június 21-iken Kolozsvárról kelt levele a már akkor 94 éves éves tudósak és *Simonyi* Zsigmondnak az akadémiaiban a magyar helyesírásra ajánlott indítványára vonatkozik. A szépirodalmi közlemények

Szimon Anna.

Noveltics rendőrfőnök.

A kis Bojcevsz Georgina.

A FILIPPOLISZI BÜNPÖRBŐL. — Bulgáriai fényképek után.

közt *Elliot* angol regényének «A vizi malom»-nak hetedik folytatását találjuk dr. Váczy János fordításában, továbbá *Kozma* Andor költeményét: «Viszszatérés», és *Sully-Prudhomme* költeményét «A gönczölészekér» *Vargha* Gyula fordításában. Az «Értesítő» könyvismertetése *Acády* Ignác «A jobbajádózás 1577—97.» czimú munkájából, *Gárdonyi* Géza «Igászság a földön» könyvével foglalkozik. A Budapesti Szemle előfizetési ára egész évre 12 frt, félre 6 frt. E füzetből *Sully Prudhomme* szép költeményét *Vargha* Gyula fordításában itt közöljük.

A gönczölészekér.

Gönczöl, a végtelen ég szigetengere,
Te égtél, mielőtt fölnektek volna rád,
S láttad vón bolygani Chaldaea pásztortát,
S előbb, mint a gondtelt lélek testet nyere.

Azóta az élők ezernyi ezere
Csodálta távoli fényednek sugarát;
De te, föl sem veszed a föld nyüzsgő porát,
S így ragyogsz egykor az utolsó holtra le.

Pogány kép, a hívót kétséggel töltöd el,
Te végzetes, kimért, egyhangu égi jel,
Mint hét arany szeg a koporsó báronyan.

Szabott utad s fényed, mely fagyos, mint a jég,
Megzavarja hitünk. Te voltál, a ki rég
Először rontád meg kételyvel est-imám.

Vajda János költszete s a mai magyar lira. Irodalomtörténeti tanulmány, írta dr. *Rencz* János tanár. A fővárostól távol, Pancsován jelent meg a 41 oldalra terjedő füzet, mint külön lenyomat a pancsovai állami főgimnázium ez évi Értesítőjéből. Gondol irt munka, mely Vajda egész költői egyéniségével foglalkozik. Mint maga a szerző mondja, leginkább felsőbb osztályú tanulók számára készült, az irodalmi tanítás pótlásául, mely a legújabb korra már nem terjed ki. Elég talán rajzolja a korviszonyokat, melyek közt Vajda költszete jelentkezik és tovább fejlődik, aztán tartalmas fejezetekben nyújt képet és méltatást Vajda egyéniségéről és költszete irányáról; hazafias, szerelmi költszeteiről, elbeszélő költszeteiről, az ezekben lévő bölcselkedő elemről, világnézetről.

Az egészségügyi közigazgatás kézikönyve, különös tekintettel a gyakorlati eljárásra. Szerkesztette *Thim* József, hatóságos orvos. Budapest 1897. Ára füzve 8 frt, kötve 10 frt.

Közigazgatási irodalmunk jelentékenyen gazdagodott ezzel a munkával, melynek tartalma a következő:

I. kötet (558 lap): I. A himlőoltás. II. Eljárás a hullák körül; a temetkezésről és a temetőkről. III. A trachoma elleni eljárás. IV. A fertőző betegségekről és járványokról. V. Intézkedések a gyermekek és iskolák ügyében. VI. Az elmebetegségekről és tebelnyákról. — II. kötet (670 lap): VII. Intézkedések a közegészség elmozdítására és megőrzésére. VIII. Betegápolási költségek, kórházak és gyógyintézetek. IX. Segélynyújtás balesetek alkalmával. X. Kuruzslás. XI. Gyógyfürdők és ásványvizek. XII. A törvényszéki orvosszakértői eljárásról. XIII. Hajózási, postai és vasuti rendelkezések. XIV. Szülésznői gyakorlat. XV. Orvosi gyakorlat. XVI. Az egészségügyi közigazgatási szervezetről. XVII. Az ipari és gyári alkalmazottaknak betegség esetén való segélyezéséről. XVIII. Gyógysereszetek. XIX. Vegyesek.

A kiváló munka végén pontos tartalommutató, jó index és közszolgálatban levő orvosok részére határidő-naplók vannak. — A szövegben mindenütt záró jelek közt hivatkozás történik a törvényekről vagy rendeletről keltére és számára.

A munkát nem nélkülözhetik a hatósági tisztviselők és közszéki előjárók; oltóorvosok, közszéki és körorvosok, járási és főorvosok, szolgabírák, polgármesterek, alispánok és referensei, sőt a főispánok sem. Továbbá a halottképek, trachoma-orvosok, tanintézetek igazgatói, tanítók, tanfelügyelők, kórházak és gyógyintézetek vezetői, törvényszékek és járásbírók bírái, a fürdők és ásványvizek tulajdonosai, törvényszéki orvosok és ezen teendők végzésére kirendelt orvosok, hajózási, posta, és vasuti tisztviselők, magánorvosok, a betegsegélyező pénztárak és orvosai, a gyógyszerészek, fogorvosok és fogtechnikusok, egyetemi klinikák, a főváros egészségügyi közegei, stb.

Dr. *Thim* József szerencsésen egyesítette az egészségügyi közigazgatás kézikönyvében a higiénia és a közigazgatás tényezőit. Nagy és alapos ismeretei után elsőrangú művet irt.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyarországi Kárpát-egyesület rendez évi közgyűlését augusztus 1-én tartotta meg Barlangligeten. A közgyűlésen *Fischer* Miklós központi ügyvivő alelnök elnökölt, a ki meglez szavakban emlékezett meg *Migazzi* Vilmos gróf elnök elhunytáról, aztán az évi jelentést adta elő.

Az utolsó hat évben, mióta a jelenlegi vezetőség áll az egyesület élén, a központnak bevétele 42,000 forint. Ebből az egyesület kulturális czelokra 12,500 frtot, építkezésre a Magas-Tátrában 15,000 frtot, osztályok segélyezésére 2500 frtot s az előbbi évekből fennmaradt adósságok törlesztésére 3500 frtot fordított. Az osztályok bevétele 25,000 forint. A közgyűlés lelkesedéssel vette tudomásul a felségének az

egyesület kérvényére hozott azon határozatát, hogy az ország legmagasabb hegycsúcsa ezentúl *Ferencz József* csúcsnak nevezessék. Az egyesületi központ bevétele volt 1896-ban 7741 frt, kiadása 7489 frt, melyből kulturális czelokra fordított 3572 frtot és építkezésre a Magas-Tátrában 2354 frtot. Elkészült a jelen évben a Zöld-tavi menedékház, mely az egyesületnek közel 5000 frtjába került. Az egyesületi múzeum számos festménnyel, több relief térképpel és számos természetrajzi tárggyal gyarapodott, ép-úgy az egyesületi könyvtár is több száz kötettel. Az elhunyt elnök, *Migazzi* Vilmos gróf helyébe a közgyűlés egyhangulag dr. *Münich* Aurél képviselőt választotta. A tisztviselői kar több tagja az eddigi maradt. A közgyűlés elhatározta, hogy jövő évben 25 éves jubileumát Tátra-Füreden fogja megünne-pelni. Gyűlés után lakoma volt. Másnap augusztus 2-án, az egyesület több tagja és néhány vendég a «Zöld-tó»-hoz tettek kirándulást, hol egy újonnan fölépített menedékházat ünnepélyesen átadták. Az ünnepélyes átadásnál Szepesmegyét *Raisz* A. alispán és *Weber* S. lelkész képviselte.

Az erdélyi Kárpát-egyesület védnöke. *József* Ágost főherczeg, a ki csak nem rég fogadta el az Erdélyrészi Kárpát-egyesület védnökségét, 500 frtot küldött és az újjászervezés érdekében a nemzethez kibocsátandó hazafias felhívását az elnökséggel egyetemben maga is aláírta.

Női tisztviselő egyesület. Az irodákban, üzletekben, bankokban napról-napra gyarapodik a női alkalmazottak száma, kik irodai munkát végeznek, ép úgy, mint a férfiak. Az állami hivatalokban is jelentékeny a számok. Budapest körülbelül 400 a magán hivatalokban alkalmazott nők száma, kik most egyesületet akarnak alakítani oly célból, hogy saját érdekében összetartsanak. Híre jár, hogy főrangú hölgyek is érdeklődnek a hivatalnok-lányok iránt és támogatni akarják a magántisztviselőknő egyesületét. Jelentkezni *Norgauer* és *Goldstein* kisasszonyoknak lehet a *Gizella-tér* 4. szám alatti hivatalokban. Tagsági ívet meg *Rózsa* Anna kisasszonynál (*Pallas* részvénytársaság) lehet aláírni.

MI UJSÁG?

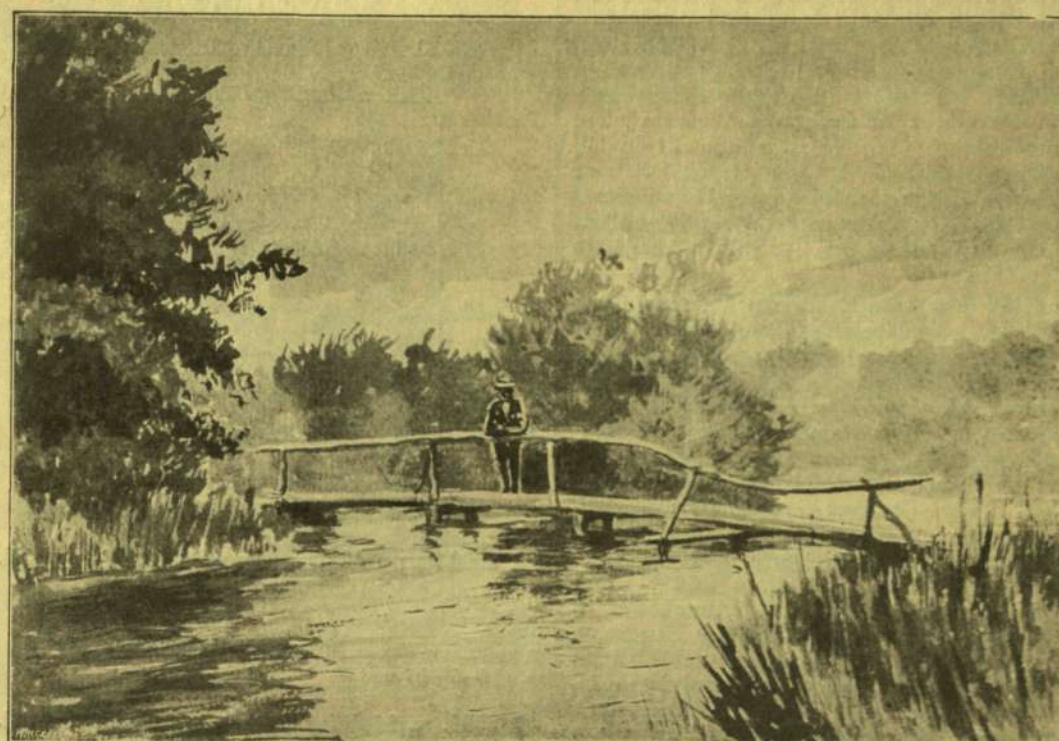
Árvicek. Július utolsó napjainak felhőszakadásai, nagy esőzéseik rendkívüli csapással sújtottak mindenfelé, egész Közép-Európában s nálunk is. A ropant esőzések a nyári időszakban szokatlanul megárasztották a Dunát is, mely most veszedelemmel fenyegetve rohan végig medrében. A szilaj hullámok miatt a gőzhajók közlekedést is több helyen meg kellett szüntetni. A fővárosonál a Duna már augusztus 5-ikén elöntötte a rakodó partokat. A szép Margitszigetet is megtámadta, honnan a nyaraló közönségnek ki kellett költözni. A Duna felső részén e hó 5-ikén már beállt az apadás és *Pozsony* minden nagyobb veszedelem nélkül megszabadult. A *Csallóköz* azonban sokat szenved, úgyszintén a főváros alatt a *Csepelsziget*. Győrmegeben több felé az országotat is elöntötte az ár. *Győr* város, *Komárom*, *Esztergom* nagy erőfeszítéssel védekeznek az áradás ellen.

Frigyes főherczeg flának keresztelje. *Frigyes* főherczeg és *Izabella* főherczegasszonyok július 24-én Weiburgban született fiuk keresztelje július hó 31-én délelőtt tizenegy órakor ment végbe a weiburgi házi kápolnában, Baden mellett. A keresztelés szertartását dr. *Belopotoczky* püspök tábori vikárius végezte. Az újszülött főherczeg a keresztelésben *Albrecht* Ferencz József Károly *Frigyes* György Hubert Mária neveket kapott. Keresztatyja ő királyi felsége volt, kit Károly István főherczeg képviselt.

A német császár Magyarországon. *Vilmos* német császár szeptember 12-én érkezik *Tatára* és szeptember 13., 14. és 15. napján részt vesz a nagy hadgyakorlatokban. Szeptember 15-én este *Vilmos* császár és királyunk *Mohácsra* indulnak, a hol *Frigyes* főherczeg vadász-területén fognak vadászni. *Mohácsra* másnap reggel érkeznek az uralkodók és gőzhajón mennek lefelé hajnali lesre. Ezután a telefonnal összekötött erdész-lakokba szállnak és három napi vadászat után, 20-ikán *Budaestre* jönnek.

A párisi kiállítás magyar és osztrák csoportjának védnöke. Az 1900-iki párisi világtárlat magyar és osztrák csoportjának védnökévé a király *Ferencz Ferdinánd* főherczeget nevezte ki.

Vajda János emlékszóra. A «Fehérmegyei tanítótestület» valói járási főnöke *Dobos* János martonvásári helyi közszéki tanító indítványára moz-

A FILIPPOLISZI BÜNPÖRBŐL. — A Marica hídjá, a gyilkosság színhelye.

galmat indított, hogy *Vaál* községben, hol *Vajda* János, a költő, gyermekéveit töltötte, és a mely hosszú éveken keresztül kedves otthona volt, emlékszóbot emeljenek. Az eszmét *Szűts* Jenő, a járás főszolgabírája melegen fölkarolta és elnöklete alatt a szobor-bizottság már alakulóban van. Tagjai: *Lits* Gyula országgyűlési képviselő, *Libits* Adolf kir. tanácsos, *Köhler* Albert, *Krizsán* János, *Mészoly* Pál, *Peszneker* József, *Szente* Pál, *Czanik* Gyula és *Dobos* János.

A közoktatásügyi miniszterium palotája. A közoktatásügyi miniszterium hivatali helyiségei három helyre is szét vannak szórva. *Walliscs* miniszter most azzal a tervvel foglalkozik, hogy miniszteriumát közös épületben helyezze el. Az egyik terv szerint a közoktatásügyi miniszterium elhelyezésére az *Andrássy*-úti állami tanítónőképző intézet épületét alakítanák át. Az a terv is fölmerült, hogy a miniszterium arra az estetre, ha a műegyetem új palotája a budai oldalon fölépült, beköltözik a mostani műegyetem épületébe.

A londoni lordmayer a brüsszeli kiállítás magyar osztályában. London legelső polgári méltósága, a lordmayer nevével és kíséretével együtt július 3-ikán meglátogatta Brüsszelben a nemzetközi kiállítás magyar osztályát. Az előkelő vendégeket *Náway* Aladár dr. vezérbiztos magyar díszbe öltözve fogadta s néhány üdvözlő szó után meghívta őket egy pohár tokaji borra. A lordmayer poharát e szavakkal emelte Magyarországra: «Hazájuk történetét ismerem, a tanítóm is magyar emigráns volt, azért gyermekkorom óta szeretem és nagyrabecsülöm a lovagias magyar nemzetet». A házipár kiállításán a lordmayer neje sok mindenféle tárgyat vásárolt.

Házasság. Gróf *Károlyi* László országgyűlési képviselő jegyet váltott *Apponyi* Fanny grófnővel, gróf *Apponyi* Lajos magyarországi udvarnag és neje, szül. *Seher*-Thoss Margit grófnő leányával. Az esküvő augusztus 17-ikén lesz a nagy-apponyi kastélyban.

Légihajón az éjszaki sarkhoz. *Andrée* és társai utjáról nincs semmi biztos hír. Pár nappal ezelőtt a Göteborgban élő *Dickson* Oszkár, a ki annak idején Nordenskjöld éjszaksarki expedícióját bőkezűen támogatta, Jóbából *Ole Brakke* aláírásával a következő táviratot kapta: «*Andrée* nyugati irányban halad a 10-edik nyugati hosszúsági fok felett *Edhamsla* felé». A távirat állítása nagyon valószínűtlen és Nordenskjöld is kétségbe vonja annak valóságát. *Edhamsla* Grönlandban fekszik.

A «Sas» léggömböt bőségesen ellátták élelemmel minden eshetőségre. Ezeket a léggömb alján függő csónakban helyezték el. Oszkár király, a ki egy-maga 30,000 koronát adott a hajó építésére, konyhájának és pincéjének legjavát küldte el a bátor utasoknak. A légdrágább borok, a legfinomabb csemegék találhatók. Az ótezer köbméter gáz miatt, a melylyel a léghajó megtöltve van, lángot gyújtani nem szabad, de azért a «Sas» utasai mégis ehetnek meleg ételt is. A csónak fenekéről egy kötél egy spirítusztűző csing alá, a mely elektromosság ut-

HALÁLOZÁSOK.

Kozma Sándor, nyugalmazott királyi főügyész, a magyar igazságszolgáltatás egyik kitünősége, elhunyt aug. 5-én, 72 éves korában. A királyi ügyész, a fiskust régebb nemcsak rideg, hanem ellen-szenves légkör övezte minálunk. Kozma tiszteltté tette ez állást, s hogy a magyar ügyészi kar oly erőteljesen fejlődött hazai igazságszolgáltatásunkban, erre bizonyára nagy mértékben köreható annak példája, ki mintaszerűen töltötte be az első helyet. Modern gondolkodással, nagy ismeretekkel a régi szép idők tisztá és tőgyökere magyar embere volt mindenha. Nemcsak a bírói karban élvezte a nagybecsülést, hanem abban a széles körben mindenütt, melyet érdeklődés, a közélet és művelődés iránti vonzalom, a társadalombeli kedély, elme és szív szereznek meg a kiváló embereknek. Az ilyen életnek nagy a dertje, elmúlása pedig komor, nehéz árnynyal von be mindent, a hol otthonos és szeretett volt. Boldog családi körben élt, hol övéi szeretete jutalmazta, s hol gyermekeiben nagy kedve telhetett. Idősb fia, *Ferencz*, huszár kapitány, a másik *Andor* jeles költő. Leányai közül *Kandó* Lászlóné nem rég özvegyesré jutott, a másik *Jeszzenszky* Sándor miniszteri osztálytanácsos neje, a harmadik *Fésüs* György budapesti kir. törvényszéki bíró neje. Az elhunyt — kinek érdemeiről közelebb bővebben is megemlékeznünk — a somogy megyei Kőrösmezőn született 1825-ben. Mint honvéd részt vett a szabadságharcban. 1861-ben képviselőnek választották; az 1867-ben megalakult magyar kormányban igazságügyi osztálytanácsos lett, majd királyi bíró, 1872-ben királyi főügyész. Ezt a nagy tisztet huszonhét évig viselte s csak tavaly vonult nyugalmába.

ARNETH ALFRÉD, a bécsi tudományos akadémia elnöke, az urakházának tagja, hírneves történész, Bécsben meghalt. Arneth 1819-ben született. Jogi pályára készült, s 1848—49-ben tagja volt a frankfurti birodalmi gyűlésnek. Az ő érdeme, hogy Szavojai Jenő mondai sallangoktól elhomályosított életrajzát a maga valódiságában ismerjük. Egyik legkiválóbb műve az, melyet *Mária Teréziáról* írt. Nevezetesen *Mária Terézia* és *Mária Antoinette* levelezései, melyeket ő hozott először nyilvánosságra. Mint a bécsi császári levéltár igazgatója a kutatást megnehezíté módokat alkalmazott a hozzáférhetővé tette a magyar történészeknek is a levéltár kincseit. Történelmi munkásságáért a magyar történelmi társulat is tisztelbeli tagjaul választotta.

ASNYK ADÁM, jeles lengyel költő, elhunyt Lembergben élete 59-ik évében. Ifjabb éveiben Varsóban és Boroszlóban orvosi tanulmányokat folytatott, a honnan 1863-ban a lengyel fölkelés fegyverre szállt. A szabadságharc leveretése után *Heidelbergbe* ment és később Lembergben telepedett le, a hol egymás után jelentek meg elbeszélései és drámái. 1872-ben *Krakóba* költözött. A nyolczvasas években a galicziai tartománygyűlésnek is tagja volt.

zám.

A szépség. La beauté.

Minden létező szépség között az

Original-Pasta

POMPADOUR

Dr. Rix A. (Bécs) készítménye

foglalja el mindenkor az első helyet. Ez a világ hírhedt, általános ismert és a legkiválóbb vizsgálatok között — első 14 nap alatt: szeplőt, májfoltokat, pattanásokat, orrvörösséget, pustulákat, himlőbőlgést és általában minden, az arczot rontó tisztatlanságot. A bőr hárszónyává válik, a ráncok meggyengednek, míg végül az ifúság valódi, természetes színe, az üde rózsaszín lehell az arczra az a csodaszép.

Prokesch-Osten grófnő (Gosmann Fildorai, a legjobb megrendelő így ír: „Dr. Rix asszony! Különösen ismét — mint már évek óta — 5 Pasta-Pompadourt Gmundennek.”)

A tisztelet. Frank Kati k. a. M/m. Frankfurtból már évek óta így rendel: „Salvatoréjé mint rendszeren címre 5 Pasta Pompadourt M/m. Frankfurtba küldeni. Ez így tovább vagy 10,000 nagyon régi vevő a világ magas és legmagasabb köréből. Mert a ki ezt a csodaszépséget csak egyszer használta, az tovább ajánlja. 1 doboz Pompadour-szappan (3 db) darva, repesztett kezek ellen 90 kr., Marquis szappan fűrészt használatra 50 kr. Rix dr. „Marquis de Pompadour” Pett-Puder-e igen alkalmas nappali és éjszakai használatra; nemcsak szőpő és rózsaszín teszi a bőrt, hanem meg is tisztítja és ifjú üde színt kölcsönöz neki. Teljesen ártalmatlan, melyet használnak a legmagasabb arisztokrácia hölgyei és a művészvilág előszeretettel.

Gyógyszerészek, a kik még raktáron nem tartják, forduljanak a központhoz: Bécs, Praterstrasse 16., saját ház.

Wilhelmine Rix dr. özvegye és fia. 40 év óta egyedül készítője a valódi Original-Pasta Pompadournak. Budapest: Török József dr. Egger Leo és Egger J.-nél és Braun Moritznál.

Főiskolai igazg. orvos **Dr. KUN ZOLTÁN** kipróbált gyógyszerrel

Vérképző labdacsoq, rőszsziroz cukrozva: vérszegénység, nyelk, sápkórosok, gyengélkedők, görvéllykórosok, lártalan tudóbetegnek legjobb gyógyszer. 1 üveg ára 1 ft 80 kr.

Hurut labdacsoq, gyomormorog, tüdő- és gégehurut, szűdőzés, hideglelés, malária, gümőkör ellen legkiválóbb! 1 üveg egésznek cukrozott labdacsoq ára 1 ft 80 kr.

Női betegségek ellen legbiztonságosabb gyógyszer az **IBER-GALO FOR** 1 doboz 1 forint 80 kr.

Dentipurin-szájvíz legjobb minden szájvíz főlött! Kiváló óvazero a ragályos torokhajoknak is! 1 doboz 60 krajczár.

A Purpurin Crème arcz- és kékenkedésnek meglepő halása van! 5 nap alatt az arczról minden foltot eltávolít a hárszónyerdő varázsolja. 1 tégely 1 ft 20 kr. Kapható a készítőnél:

TERSTYINSZKY K. gyógyszerésznél Sárospatakon. 6839

Főraktár Budapest: Török József gyógyszerésztárában, Király-utca. Dr. Buday Emil gyógyszerésztárában, Városház-tér. Minden drogauzletben és gyógyszerésztárában kaphatók.

„Izomerősítő embrocator.” Néikülözhetetlen

bedörzsölő szer futás, uszás, kérekpározás, vivás, evezés, lovaglás és általában fokozott izomerősítő igényű atletikai és torna-sportot űzők trainingje teljességének és eredményességének előzésére. Páratlan gyógyszerrel **rheumatikus bajoknál, szag-gatásoknál**, bármennyire idülték is azok. Egy üveg ára 1 ft 20 kr. Főraktár: „Aranyke-reszt” gyógyszerésztár, Budapest, V., Nádor-utca 24. Kapható a következő gyógyszerészek uraknál: Budapest: Török J., Király-utca, dr. Székely L., Mária-Terézia-tér 11., Bayer Antal, Andrássy-út 84. Arad: Földes K. Debrecen: Mihályovits J. Győr: Stadler M. Szabadka: Milassin J. Szeged: Barcsay C. Székesfehérvár: P. Ács Albert. 7275

RÖSER JÁNOS nyilv. tan- és nevelő-intézete BUDAPEST, Aradi-utca 10. szám, Röser-ház.

Ezen intézet alapított 1853-ban. Eddigi tanulók száma 14,211; magában foglalja a nevelő-internátust, melyben vidéki családok fiait teljes ellátást, felügyeletet és nevelést nyerne; 7362

a felső kereskedelmi iskolát, mely egyenrangú és egyenjogú a közgazdasági akadémiákkal, záróbizonyítványai az egykori katonai szolgálatra jogosítanak; 7362

a polgári iskolát, mely egyenrangú és egyenjogú az állami és községi iskolákkal. Növendékek felvétele szeptember 6. Tanácsos azonban a beírást minél előbb eszközölni, mert az elmúlt évben sem szüthetett a később jelentkezőknek helyet. — Értesítést küld és felvilágosítást ad az igazgató:

RÖSER JÁNOS, Budapest, VI., Aradi utca 10.

Franklin-Társulat nyomdája (Budapest, IV., Egyetem-utca 7.)

Czerny-féle Keleti rózsatej fiatalos arczbört

oly meglepően üde, tiszta, szevez, mely semmi más által el nem érhető; kitűnő hatású májolt, szeplő, pörseések, bőrtatka, nem szép arczvörösség s a bőr minden tisztálatságát ellen, megszünteti a sárga vagy barna arczszínt s egyaránt alkalmas minden testrésze. Ára 1 ft. Balsamszappan hozzá 30 kr.

Törvényesen védett, lelkiismeretesen megvizsgált és valódi minőségben kapható 7180

ANTON J. CZERNY, Bécs.

XVIII. Carl Ludwigstrasse 6. (saját házában).

Szétküldés utánvétellel. Prospektus ingyen és bérmentve. Raktárak a nagyobb gyógyszerésztárában és illatszertüzletekben.

Vezérképviselő és magyarországi főraktár Budapest **TÖRÖK JÓZSEF** gyógyszerésztárában.

WEINWURM ANTAL fényképező első magyarországi chemigraphiai műintézet. Budapest, IV., Károly-utca 3.

Készít mindenféle cinkeidézést dícsot, autotypia, phototypia, chemigraphia és autotypia utján. Alaprajzok, térképek, halószok fotolithografál.

Itton a legújabb technikában sokszor rostitatnak. Külön berendezés hásonkivül való fénykép felvételekre.

MATTONI GIÉSSHÜBLER legújabb legújabb SAVANYUKUT

Kárpitos munkákban elvállalok úgy megrendeléseket, mint átdolgozásokat mérsékelt árk mellett. Évek során át Angliában való munkálkodásom feljogosít engem azon ígéret tevésre, hogy a rém bizott munkát a lehető legjobban fogom elvégezni. 7237

STEINER LIPÓT kárpitos és díszítő Koronaherceg-utca 3. II. udvar.

Hirdetések felvételnek a kiadó - hivatalban, Budapest, IV., Egyetem-utca 4.

Városliget

Krisztus a keresztfán és Jeruzsálem

óriási körkép. Látható: reggel 9 órától esti 8 óráig

Az esti órákban villanyvilágításnál.

Belépő díj 50 kr. 7172

Gyermekek 30 kr., katonajegy örmestertől lefelé 30 kr.

Gyermekjegy 30 kr., katonajegy örmestertől lefelé 30 kr.

Gyermekjegy 30 kr., katonajegy örmestertől lefelé 30 kr.

Gyermekjegy 30 kr., katonajegy örmestertől lefelé 30 kr.

Gyermekjegy 30 kr., katonajegy örmestertől lefelé 30 kr.

Gyermekjegy 30 kr., katonajegy örmestertől lefelé 30 kr.

Gyermekjegy 30 kr., katonajegy örmestertől lefelé 30 kr.

Gyermekjegy 30 kr., katonajegy örmestertől lefelé 30 kr.

Raktáron maradt selymekelmék árendeménnyel, valamint a legújabb színes és mindenféle fekete selymekelmék, igazi gyári árkakon a valódi és tartósságért való jóállítás mellett porto- és vámentesen hűköz szállítatnak. A legjobb, kiváló minőségű forrás magánok számára. Ezer meg ezer elismerő írt. Kültük franko. Svájcba a levélportó kérészen.

GRIEDER ADOLF ÉS TSA selymekelme-gyárak szövetség Zürich. 0096

Spanyol kir. udvari szállítók. Spanyol kir. udvari szállítók.

A női szépség emelésére, tökéletesítésére és fenntartására legkiválóbb, teljesen ártalmatlan, vegytiszta és zsírmentes készítmény a 7163

Margit Crème. Rövid idő alatt szűntet szeplőt, májfoltot, pattanást, bőrtatkat (mitesser) és minden más bőrbajt. Kisimítja a ráncokat és himlőhelyeket, még káros egyéneknek is üde bájos arczszínt kölcsönöz, ára 50 kr., nagy 1 forint.

Margit hölgyor 60 kr. 3 színben. Margit szappan 35 kr. Margit fogpép (Zahn-pasta) 50 kr.

Készítő FÖLDES gyógyszerésztára, Aradon Deák Ferenc-utca 11. sz.

Főraktár: **Török József gyógyszerésztára,** Budapest Király-utca 12.

Levélbelyeg-kereskedés **PRÜCKLER J. C.** Budapest, IV., Régi posta-u. 5

Alapított 1876. 7240

Veszek! Eladok! Cserélek!

A HYGEA hajbalzsam

valóban maga a tökéletesség, ha arról van szó, hogy a szürke hajnak eredeti fiatalos színe, fénye és szépsége visszaadassék. Megújítja a haj életfolyamatát, szivósságát és növényi képességét, mint hajszépítőszert pedig egyenesen páratlan. 7128

Üvege 1 ft 50 kr és 2 ft 50 kr. Valódi minőségben egyedül kapható

DIMITRIJEVIĆ S. gyógyszerésznél Aracs, Banat. 42.

LOHSE-féle Maiglöckchen

zsebkendő-illatszert — szappan arczpor — pipere-víz

brillantine — Eau de Cologne.

Valódi csak akkor, ha a feltaláló cégét viseli.

Gustav Lohse

BERLIN, 45/46 Jäger-Strasse.

Kapható valamennyi illatszert, díszmü-aru, gyógyszerészet- és gyógyszerésztárában Ausztria-Magyarországon.

Feszty társaság palotájában

Városliget

Krisztus a keresztfán és Jeruzsálem

óriási körkép. Látható: reggel 9 órától esti 8 óráig

Az esti órákban villanyvilágításnál.

Belépő díj 50 kr. 7172

Gyermekjegy 30 kr., katonajegy örmestertől lefelé 30 kr.

Gyermekjegy 30 kr., katonajegy örmestertől lefelé 30 kr.

Gyermekjegy 30 kr., katonajegy örmestertől lefelé 30 kr.

Gyermekjegy 30 kr., katonajegy örmestertől lefelé 30 kr.

Gyermekjegy 30 kr., katonajegy örmestertől lefelé 30 kr.

Gyermekjegy 30 kr., katonajegy örmestertől lefelé 30 kr.

33. SZÁM. 1897.

BUDAPEST, AUGUSZTUS 15.

44. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG évi egész évre 12 ft

Politikai UJDONSÁGOK egyévi egész évre 8 ft

Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG évi egész évre 5 ft

A FEHÉREGYHÁZAI CSATATÉREN.

BORONGÓ NYÁRI nap volt, mikor útnak indultam, hogy a magyar szabadságharcnak egyik szomorú temetőjén, a segesvári völgyben, fölkeressem az 1849 július 31-iki csata emlékező helyeit. Komor, szürke fellegek kergették egymást Segesvár hegyei fölött épen abban az irányban, a melyre a lemeszárolt kis magyar sereg romjai menekültek.

A hogy a segesvári vadregényes völgy szorostól kiindultunk, egyszerre széjjelnyit a Nagy-Küküllő völgye, maga mellett hagyván az irányunk még mindig oly idegen várost összezáruló hegyfalai között. Kelet felé erdős hegytetők húzódnak majdnem az országútig lenyúló bokraikkal; messze a távolban kékkel székelyudvarhelyi hegyekig, átkarolván a déli oldalát a szép Küküllő völgynek; az éjszaki oldalon a buni és széki kopár hegyek oldalában föl-föltűnik néhol egy-egy barátságos ház fehér fala és néhány zöldelő legelőterület. A déli hegység tövében halad a fehérülő országút, egyenes vonalával átszelve a csatateret. Az országút árkos szélei mellett házmagasságnyra fut föl a lombos komló és az érne kezdő kukorica között föl-fölriadt egy-egy nyúl a székérszögére. Egy székely szekeren haladtunk zarándok útunkra dr. Otróban Nándor brassói orvossal, egy öreg 48-as honvéddel, a ki a 82. zászlóaljban a Bem ágyú mellett volt tüzérségi fedezeten a szomorú nevezetességű napon és negyvennyolc év múlva csak ma látta újból azt a helyet, a honnan a csatazajból az Isten különös gondviselése vitte haza. Az útszéle kupaczkokba halmozott kavicsok mellett hűvös szél himbálta a nyár virágait, mintha üdvözölni akarná a szabadságharcz öreg bajnokát. A jobbfeleli hegyoldal sűrű erdő lombjain alul egy lankás hegyre áll az elesett orosz tábornok, Skariatin sirméleke, nem épen díszes fa tetőzet alatt, a mely az idő viszontagságai ellen védi a gyászos emléket. Itt pihen ezen a szép helyen, alig pár száz lépésnyire az országúttól; noha a magyar tüzérség golyója innen jóval odább találta halálosan. A felette terjedő sűrű erdő rejtette a lublini és finn zászlóaljakat és onnan irányították a csata döntő kimeneteleket a fő haderőt. Ezaz erdő még sűrűbb volt akkor, és jó rejtőhelyeül szolgált az ellenséges orosz gyalogságnak.

Innen, e bokros hegyoldaltól alig ezer lépésre nyílik ketté kelet felé az Ördögputak völgye, az

a hely, a hol a lelkesült magyar gyalogság, de különösen a 82-ik zászlóalj háromszor is visszacsorította biztos lövészából az orosz gyalogságot, szuronysegezve törvén az ellenség nagyobb erejére. Itt, a hol az Ördögputak hídján átkeltünk, volt a harc kezdetén az oroszok első harcvezetője, a mig az orosz lovasság váratlan oldaltámadása nem veszélyeztette helyzetét. A hegyoldal akkori fái ma már ölbe vágva rakásokon állanak. Azok lombjai alatt ömlött a legtöbb magyar vér. Túlsó kopár oldalán ma

A FEHÉREGYHÁZAI CSATATÉREN. — A régi téglavető helye, a hol Petőfi utoljára látták. (A háttérben levő hegyen voltak felállítva Bem ágyú.)